Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ТОШКЕНТ оқшоми

Ўзбекистон Компартияси Тошкент шаҳар комитети ва халқ депутатлари шаҳар Советининг органи

Газета 1966 йил 1 июлдан чиқа бошлаган. № 90 (6. 579) 1988 йил 19 апрель, сешанба Баҳоси 3 тийин

XIX

Янгиланиш йўлидан

Янги усул афзалликлари

✦ Тошкент қишлоқ хўжалиги машинасозлиги заводи коллективи янгиланиш жараёнини бошдан кечирмоқда. Маҳсулотнинг давлат қабулига биринчилар қаторида ўтилган бу корхонада бутун коллектив кўз ўнгида кўпгина ўзгаришлар юз берди. Энг муҳими, маҳсулотга нисбатан талабчанлик оширилди. Цехларда меҳнат унумдорлиги ва маҳсулот сифати оширилди. Цехларда меҳнат унумдорлиги ва маҳсулот сифатини кескин оширишга қаратилган бир қатор тадбирлар ишлаб чиқилди. Масалан, қуюв цехида ва бошқа цехларда дастлабки эришилаётган ютуқлар бунинг яхши самара бераётганини кўрсатиб турибди.

✦ Корхонада ўз-ўзини маблағ билан таъминлаш ва ўз харажатларини ўзи қоплаш шароитига ўтиб ишланаётгани, «СССР давлат корхонаси (бирлашмаси) тўғрисида»ги Қонун асосида янги усулда иш юритилаётгани туфайли ишлаб чиқарилаётган маҳсулотнинг умумий ҳажмига нисбатан олий сифат категориясидаги пахта териш машиналарининг салмоғини бу йил 67 процентга етказиш мўлжалланмоқда.

✦ Ҳозир корхона пешқадамларидан Д. Атаманов ва бошқаларнинг ўн иккинчи беш йилликнинг уч йиллик шахсий топшириғини Бутуниттифоқ XIX партия конференцияси кунигача бажариш юзасидан бошлаган ташаббуси кенг қулоч ёйган. Корхонанинг меҳнат ва иш ҳақи бўлими иқтисодчилари зиммасида эса истиқболда катта ва масъулиятли ишлар турибди.

Бутуниттифоқ XIX партия конференцияси олдидан

Ўзгариш бор, аммо...

Долзарб мавзу

Шартнома мажбуриятлари бажарилишини ҳисобга олган ҳолда ишлаб чиқариш планларини адо этишга янги йилдан бошлаб айниқса катта эътибор қаратилмоқда. Бу бежиз эмас. Бу масала авваллари ҳам кун тартибидан тушмаган эди. Масалан, шаҳар партия комитети «Компрессор», «Подъёмник», ошхона ва бошқа мебеллар, «Сигнал», «Ўзбекистон ССР ва Ўзбекистон Компартиясининг 50 йиллиги» номидаги тикувчилик ишлаб чиқариш бирлашмаси сингари корхоналарнинг коллективлари ўн иккинчи беш йилликда маҳсулот сифатини муттасил яхшилаган ҳолда шартнома мажбуриятларига мувофиқ суратда буюртмаларни тўла етказиб бериш ташаббусини маъқуллаган эди. Район партия ва совет ташкилотлари бу борада бир қатор тадбирларни белгиладилар. Ишда бирмунча ўзгаришлар сезилганини қайд этиб ўтиш лозим. Масалан, бутун шаҳримиз бўйича олганда янги йилнинг дастлабки икки ойида шартнома мажбуриятининг бажарилиши учун атиги 1,6 процент етмади, холос. Шаҳримизда фақат Ҳамза ва Чилонзор районларигина шартнома мажбуриятлари бажарилишини ҳисобга олган ҳолда икки ойлик ишлаб чиқариш планларини муваффақиятли адо этдилар. Айтиш мумкинки, бу районларнинг меҳнат коллективлари йилни ишончли одимлар билан бошлашди. Бу борада ўзгариш ясашга эришишди.

Бироқ афсуски, бошқа районлар ҳақида бундай дея олмаймиз. Шаҳар бўйича 1,6 процент камомадга Куйбишев райони айниқса «салмоқли ҳисса» қўшди. Пландагидан 4,5 процент кам маҳсулот етказиб берди. Фрунзе ва Ленин районлари ҳам ортда қолишга йўл қўйдилар.

Энди кимлар ана шу районларни орқага тортаётганини очиқ айтиб қўя қолайлик.

Булар — Акмал Икромов районидан — заргарлик заводи, Киров районидан — «Ўртоқ» кондитер фабрикаси, Куйбишев районидан — «Средазкабель», лак-бўёқ, граммпластинкалар заводлари, Ленин районидан — «Средазэлектроаппарат», «Қизил тонг» ишлаб чиқариш бирлашмалари, В. И. Ленин номидаги электрон-техника заводи, Октябрь районидан — «Малика», Собир Раҳимов районидан «Тошкент» мебель ишлаб чиқариш бирлашмалари, «Миконд» заводи, Фрунзе районидан — «Таштекстильмаш», тўқимачилик комбинати, 1-пойафзал фабрикаси ва бошқалардир. Энг кўпи — Куйбишев районида (6 та корхона) ва Фрунзе районида (5 та корхона) шартнома мажбуриятларини уддалай олмади.

Биз йил бошланиши — дастлабки квартал якунларини чиқаришга шошилмаймиз. Ўйлаймизки, ана шу корхоналарнинг раҳбарлари «яхши отга бир қамчи» қабилида айтилган фикрлардан тегишли хулоса чиқариб олишади, буюртмачилар олдида юзимиз ёруғ бўлиши учун барча ички имконият ва резервларни ишга солишади.

Дастгоҳларга муносабат шуми?

Ишлаб чиқариш корхоналарида дастгоҳлардан унумли фойдаланиш масаласи ҳамиша долзарб ҳисоблаб келинган. КПСС XXVII съездида, партия Марказий Комитетининг июнь (1987 йил) Пленумида фан-техника тараққиётини жадаллаштиришни тубдан қайта қуриш вазифаси ўткир қилиб қўйилди. Мавжуд дастгоҳлардан самарали, интенсив фойдаланиш билан бирга янги, серунум дастгоҳларни ўз вақтида ўрнатиш ва улардан ишнинг кўзини билиб фойдаланишга ҳам катта эътибор қаратилди.

Агар шу маънода шаҳримиз саноат корхоналари ишига назар ташласак, қизиқ манзаранинг гувоҳи бўламиз. Шуниси таажжубланарлики, ўтган йил билан бу йилни солиштирсак, бу борада аҳвол деярли яхшиланмаганини кўриш мумкин. Ўтган йилнинг 1 январида 27 минг 405 та дастгоҳ ўрнатилмаган бўлса, шу йилнинг бошида ўрнатилмаган дастгоҳлар сони 27 минг 381 тани ташкил этди. Агар ўтган йили 419 та чет эл дастгоҳи ўрнатилмаган бўлса, бу йил улар сони 463 тага етди.

Оқшомхонлар буни янада яққолроқ тушунишлари учун ўрнатилмаган дастгоҳларнинг учдан бир қисмидан кўпроғи омборларда ётганини айтиб ўтиш кифоя. Қолган қисми эса бевосита саноат корхоналарида ётибди. Келинг, ҳозирги ошкоралик даврида бу корхоналарни номма-ном айтиб ўтайлик. Булар асосан — «Средазэлектроаппарат» (122,7 минг сўмлик), «Средазкабель» (960,1 минг сўмлик), «СССР 50 йиллиги номли Тошкент трактор заводи» ишлаб чиқариш бирлашмалари ва бошқалардир.

Бундан ташқари айрим корхоналар ўзларининг эҳтиёжларидан ортиқча дастгоҳларни ҳам сақламоқдалар. Чунончи, «Узпромвентиляция» тресги балансида Германия Демократик Республикасида ишлаб чиқарилган 67,8 минг сўмлик бўяш камераси бўш турибди. Енгил металл-конструкциялар заводида эса Чехословакияда тайёрланган 103,9 минг сўмлик янги дастгоҳ ортиқча сақланмоқда.

Бизнингча, бу мазкур корхоналарда ишларни қайта қуриш ва жадаллаштиришнинг бугунги талабларига ҳали қатъий риоя этилмаётганидан далолат, холос!

Тежамкор бўлайлик

Шундай бир характерли мисол келтирмоқчимиз. Шаҳар бўйича ўтган йили тежаб қолинган хом ашё ва материаллар ҳамда энергетика ресурслари ҳисобига саноат корхоналарининг 19 кунлик ишини тўла таъминласа бўлади. Бу қувонарли факт. Айниқса, шаҳримизда қозонхона ёқилғиси, электр энергиясини, ёғоч материаллари, дизель ёқилғиси, қора металлар прокатини тежаб-тергаш борасида салмоқли натижалар қўлга киритилди. Аммо автобензинни тежаш топшириғи 11,5 процентга кам бажарилгани, шунингдек мўлжалдаги цементни тежашга тўла муваффақ бўлинмагани бу масалага эътиборни янада кучайтириш зарурлигини кўрсатиб турибди. Айниқса, бу бинокорлик материаллари экспериментал заводига, 2-темир-бетон буюмлари заводига, граммпластинкалар заводига, «Главташпассавтотранс», «Промстройиндустрия» бирлашмаси ва бошқа корхоналарга тегишлидир. Уларда цементдан тортиб, электр энергияси, қора металлар прокати ва ёқилғини ортиқча сарфлашга йўл қўйилган. Бензинни тежамай сарфлаш «касали»га шаҳар ободонлаштириш Бош бошқармаси ҳам чалинганки, бу ҳолга қатъий чек қўйиш лозим.

Ҳ. ИКРОМОВ,
«Тошкент оқшоми» мухбири.

ЗАМОНДОШИМИЗ

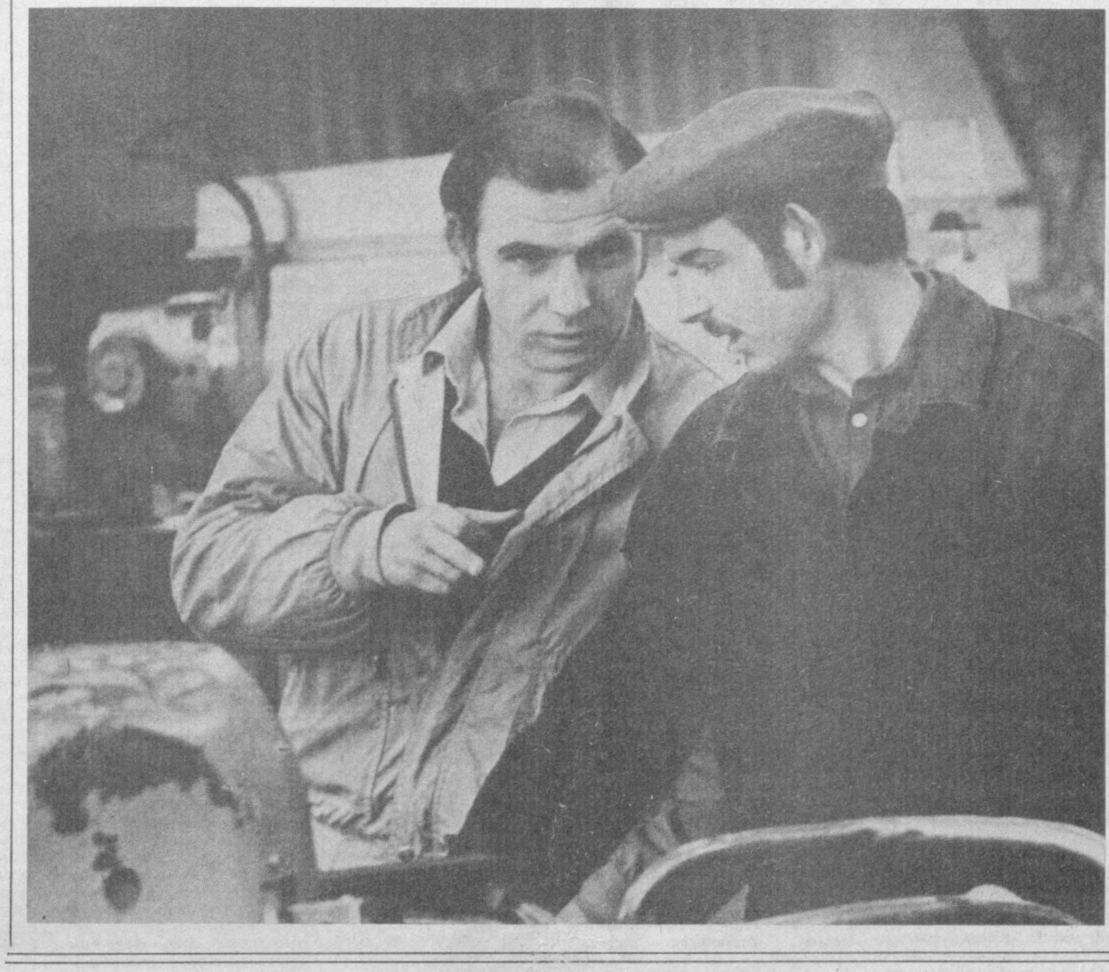

Ирмоқлар

Агар бутун шаҳримиз экономикасини дарёга ўхшатсак, ҳар бир корхона ё бирлашмани унга бориб қуйилаётган ирмоққа ўхшатиш мумкин. Шу жиҳатдан қараганда, «Технолог» илмий-ишлаб чиқариш бирлашмаси — катта ирмоқни эслатади.

...Залда одам гавжум. Виктор Иванов (суратда чапда) бўлим мудири сифатида ўзи ишлаётган механизациялаш ва автоматлаштириш конструкторлик-технологик бюроси коллективининг ишига қандай баҳо берилиши билан қизиқиб ўтирарди.

Минбардан бутун бирлашманинг бўлимлари, бюро ва цех коллективларига бирма-бир «баҳо» ўқиб эшиттирила бошланди.

— 1987 йилда бирлашмамиз КПСС Марказий Комитети, СССР Министрлар Совети, касаба союзлари Бутуниттифоқ Марказий Совети ва ВЛКСМ Марказий Комитетининг кўчма Қизил байроғини олишида механизациялаш ва автоматлаштириш конструкторлик-технологик бюроси коллективи ҳам катта ҳисса қўшди...

Виктор ҳаяжонланиб кетди. Бироздан сўнг қарсаклар чалинди. Конструктор-технологларнинг юзларида олам-олам севинч! Улар бу катта ютуққа муносиб ҳисса қўшганларидан астойдил қувонишарди.

— Бу мукофот бизнинг зиммамизга шундай бурчни юклайдики, уни фақат аъло меҳнатимиз билан оқлашимиз керак, — деди биз билан суҳбатда В. Иванов, — аммо ютуққа фақат кўпчиликнинг куч-ғайрати билан эришилади.

Худди шундай ғайрат-шижоат билан ишлаётганлардан бири Александр Майердир.

Бизга унинг бу ерга Совет Армияси сафида хизмат қилиб қайтгандан сўнг келганини, аммо қисқа вақт ичида катта коллективга бир «ирмоқча» бўлиб қўшилиб кетганини айтишди.

У коллектив номи мамлакат Халқ Хўжалиги Ютуқлари Виставкасидаги Бутуниттифоқ «Ҳурмат тахтаси»га ёзилгани учун бундан буён ҳар квартал, ҳар ой ғолиблар сафида боришга, ҳамиша муносиб ҳисса қўшишга аҳд қилганини ички бир фахр ва масъулият туйғуси билан айтди.

Унга катта ишонч билдиришиб, слесарь-йиғувчилар бригадасига етакчи қилиб сайлашибди. Шуниси қувончлики, ҳозир унинг бригадаси энг пешқадам бригадалар сафида.

Ҳ. АБРОРОВ.

СУРАТДА: Виктор Иванов ва Александр Майер.
Т. Каримов фотоси.

Чинниларда меҳр жилваси

Тошкент чинни заводи ўз маҳсулотлари билан ном қозонган. Корхона меҳнатчилари эришаётган ютуқлар билан танишиш мақсадида заводга кириб бораётиб, социалистик мусобақа экранига кўз югуртирдик. Унда цехлар ва бригадалар ўртасидаги социалистик мусобақанинг якунлари ёзиб қўйилганди. Қолиплаш цехининг Сайёра Ғофуржонова бошлиқ бригадаси эришаётган ютуқлар эътиборимизни тортди. Шу цехга кириб борганимизда иш вақтининг бошланишига ҳали эрта эди. Илғор бригада коллектив аъзоларини йиғиб эрталабки кичик йиғилишни ўтказаётган экан. Суҳбат тугаши билан ҳамма ишчилар ўз иш жойларини эгаллашди.

— Бизда, — деб гап бошлади Сайёра Ғофуржонова, — ишимизни кичик йиғилишдан бошлаш кундалик одатга айланиб қолган. Унда кечаги иш якунларини кўриб чиқамиз. Бирор бригада аъзоси смена топшириғини бажара олмаса, бунинг сабабини ўртада муҳокама қиламиз. Илғорларни табриклаб қўямиз. Илгарилари бригадамизда жуда кўп камчиликлар бўларди. Иш унуми ҳам анча паст, бригада аъзоларида ўз ишига талабчанлик етишмасди. Ишга кечикиб келиш, ишдан эрта кетиб қолиш ҳоллари учраб турарди. Маҳсулот ишлаб чиқаришда оз бўлсада бракка ҳам йўл қўйиларди. Қайта қуриш бундай муаммоларни ҳал қилди.

Сайёра опа билан бирга бригада аъзоларининг меҳнатини кўздан кечирдик. Бригадада 18 киши меҳнат қилади. Улар март ойи планини ортиғи билан бажардилар. Илғор бригада аъзоларидан Саид Тошхўжаев, Илсия Олтинбоева, Мавлуда Султонхўжаева бошқаларга намуна бўлишмоқда. Булар смена топшириқларини 130 процент бажаряптилар.

Қолиплаш цехида 22 та бригада бор. Бригадалар орасида Сайёра Ғофуржонова бошлиқ бригада етакчи ўринларни эгаллайди. Аҳил коллектив дастлабки квартал план топшириқларини ортиғи билан бажарди.

Тошкент чинни заводидан қайтар чоғимизда шаҳримиздаги чойхоналарнинг бирига кириб бордик. Отахонлар давра қуриб чой ичиб ўтиришарди. Улар олдидаги чойнакларга кўз югуртирар эканман, беихтиёр ҳозиргина қолиплаш цехида кўрган таассуротларимиз, И. Охунбобоев номидаги енгил саноат ходимлари область мукофоти лауреати Сайёра Ғофуржонова бригада аъзоларининг меҳнати яна кўз олдимизда гавдаланди.

Б. ХУДОЁРОВ.

Беш йиллик фондига

● ТОШКЕНТ. Экскаватор заводининг ишчилари меҳнат байрами куни юксак унум билан ишлайдиган иккита ЭО-3211Е маркали экскаватор тайёрладилар. Шулардан бири Будапештга, халқаро машинасозлик кўргазмасига жўнатилди.

Бир ярим мингдан кўпроқ машинасозлар 16 апрель куни иш жойларида меҳнат қилдилар. Неча ўн минг сўмлик маҳсулот ишлаб чиқарилди. Д. Поярков ва Х. Қосимов бошчилигидаги бригадалар рекорд унумдорликка эришдилар. Улар бир ярим кунлик топшириқни адо этдилар.

Тўла хўжалик ҳисобига ўтган экскаватор заводи коллективи мураккаб гидравлика системаси билан жиҳозланган сифат жиҳатидан янги ер қазиш машинасини конвейерда ишлаб чиқаришга тайёргарлик кўрмоқда. Бундай машинани кўплаб ишлаб чиқаришга корхонадагилар катта умид боғламоқдалар. Аввало, янги машина чет элларда харидоргир бўлади, деб ҳисобламоқдалар. Демак, мунтазам тушиб турадиган валюта маблағларидан ишлаб чиқаришни модернизация қилишда фойдаланилади.

Экскаваторчилар беш йиллик фондига икки минг сўмдан кўпроқ маблағ ўтказдилар. Асосий ишлаб чиқаришда банд бўлмаган кишилар корхона территориясини ободонлаштириш ва кўкаламзорлаштиришда қатнашдилар.

(ЎзТАГ).

Янгилик изловчилар

Кейинги йилларда Тошкент темир йўл транспорти инженерлари институти кафедра ва лабораторияларида жиддий изланишлар олиб борилмоқда. Олий ўқув юрти «Металлар технологияси» кафедрасининг бир группа ихтирочилари кашф этган техникавий янгилик ўзига айниқса кенг йўл топди. Темир йўл транспортини янада техникавий ривожлантиришга қаратилган мазкур ихтирода вагонлар автозанжирлари хизматини узайтириш муаммолари ўз аксини топди.

Самарали изланиш айни бир вақтда иш унумини ошириб, металларни кўплаб тежаш имконини беради. Бу эса темир йўл транспорти хўжалигига катта иқтисодий фойда келтиради. Шу сабабли ана шу қурилмага бўлган қизиқиш янада ортди.

Эндиликда ихтиро Донецк, Узоқ Сибирь каби темир йўллар деполаридаги вагонларда кенг қўлланилмоқда.

Ушбу муҳим қурилмани яратишда Украина ССР Фанлар академияси Е. Патон номли институтининг мутахассис олимлари билан бамаслаҳат иш тутилди.

Самарали тадқиқот энг яхши ихтиролар бўйича ўтказилган Бутуниттифоқ кўригига тақдим этилган эди. Темир йўл транспорти ва транспорт қурилишига доир масалаларга бағишланган ушбу ижодий синовда мутахассис олимлар яратган мукаммал қурилмага юқори баҳо берилиб, унинг катта техникавий янгилик эканлиги мамнуният билан қайд этилди. У кўрикнинг иккинчи даражали мукофотига сазовор бўлиб, 1500 сўм пул билан тақдирланди.

Ихтирочиликка кенг йўл

Кейинги йилларда шаҳримизда ихтирочилик ва рационализаторлик ҳаракати кенг ривожланиб бораяпти. Бу борада Тошкент политехника институти янгилик ижодкорлари ҳам қатор ибратли тадбирларни юзага чиқармоқдалар.

Олий ўқув юрти шароитида амалга оширилган изланишларни ишлаб чиқаришга тадбиқ этиш соҳасида ҳам баъзи бир тадбирлар амалга оширилмоқда. Ихтирочи авторлар билан биргаликда 20 дан ортиқ доклад тайёрланди. Улар халқ хўжалигининг турли соҳаларида қўллаш мақсадида тегишли идораларга тақдим этилди. Жумладан, «Альдегидлардан газни тозалаш усуллари», «Пахта териш машинаси аппаратининг барабани» деб номланган ишлар халқ хўжалик аҳамиятига молик изланишлардир.

Институт миқёсида ихтирочиликни жонлантириш бўйича ташкилий-техникавий тадбирлар ҳам ишлаб чиқилди. Бу эса олий ўқув юртининг патент бўлими ва кафедралари тавсия этган энг яхши ихтироларни оммалаштириш имконини бермоқда.

Факультетлар группалари учун махсус курслар ўқитила бошланди. «Илмий-тадқиқотлар асослари» курси орқали илғор тажрибалар ёйилмоқда. Шунингдек, олий ўқув юрти стажёр-тадқиқотчилари учун «Илмий-техника ижодкорлиги ва патентшунослик асослари» курсини ташкил этиш кўзда тутилган.

А. АЛИЕВ.

Дўстлик мустаҳкамланаверсин

Ўзбекистонда Корея Халқ Демократик Республикаси кунлари ниҳоясига етди. Нампхо шаҳридан Корея — Совет дўстлиги жамияти делегацияси аъзолари Тошкентда Нампхо шаҳри тасвирий ва амалий-халқ санъати кўргазмасининг очилишида иштирок этдилар, «Ленин йўли» колхозига бордилар. Чет эллар билан дўстлик ва маданий алоқалар Ўзбекистон жамиятида матбуот конференцияси бўлиб ўтди.

Меҳмонларни Тошкент шаҳар партия комитетининг биринчи секретари Б. Ф. Сатин қабул қилди.

(ЎзТАГ).

Об-ҳаво ва саломатлик

19 апрель 24 апрелгача

Н. А. Семашко номидаги курортология ва физиотерапия илмий-тадқиқот институтининг илмий раҳбари, Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган фан арбоби, профессор Н. М. Мажидов таҳрири остида.

Ўзбекистон ССР Гидрометеорология марказининг маълумотларига кўра шу ҳафтанинг аксарият кунлари Тошкентда ҳаво кам булутли бўлади, ёғингарчилик бўлмайди. Ҳарорат кечаси 12—17, кундузи 26—31 даража иссиқ бўлади. Ҳафтанинг охирларида жанубий циклон кириб келиши муносабати билан айрим жойларда жала ёғади, момақалдироқ бўлади. Момақалдироқ пайтда шамол тезлиги секундига 9—14 метргача кучайиши мумкин.

Ёмғир ёққан кунларда кундалик ҳарорат 20—25 даражагача пасаяди. Ҳафтанинг ўртача ҳарорати одатдаги нормадан бирмунча юқори келиши кутилади.

Н. А. Семашко номидаги курортология ва физиотерапия илмий-тадқиқот институти медик об-ҳаво маълумотлари об-ҳаво таъсирини олдини олиш маркази мутахассисларининг фикрига қараганда, ҳафтанинг аксарият кунлари об-ҳавонинг ноқулай келиши, айниқса кундуз куни ҳаво ҳароратининг кўтарилиб, ҳаво таркибида кислороднинг камайиши организмда гипоксик характердаги реакцияни авж олдириши мумкин. Бундай ҳаво сурункали кислород етишмовчилиги, жумладан артериал гипертония, юракнинг ишемик хасталиги, ўпка-нафас олиш системаси, юрак қон-томир хасталиклари бўлган беморларнинг ҳолатига салбий таъсир этиши мумкин.

Профилактика мақсадида ана шу группадаги беморларга очиқ ҳавода, салқин жойларда кўпроқ бўлиш тавсия этилади. Улар даволовчи врач билан келишилган ҳолда нафас олиш машқларини бажаришлари, нисбатан совуқ сув процедураларини қабул қилишлари, шунингдек юрак-қон-томирлар фаолиятини тетиклаштирувчи дори-дармонларни қабул қилишлари лозим.

СЎНГГИ СОАТДА

ТАСС ВА МАРКАЗИЙ МАТБУОТ САҲИФАЛАРИДАН

✦ **ВАШИНГТОН.** Вашингтон Панамадаги ҳарбий тайёргарликни тобора кучайтирмоқда. АҚШ ими-жимида Панама бирлашган жанговар қўшилмалар махсус штаби деб аталмиш штабни ишга солиб юборди. «Балтимор сан» газетасининг кеча хабар қилишича, шу қўшилма штаби шай қилиб қўйилган ва исталган пайтда иш кўриши мумкин. Унинг асосий вазифаси уруш ҳаракатлари бошланиб қолган тақдирда Америка қўшинларининг ҳаракатларига раҳбарлик қилиб туришдан иборат.

Газетанинг таъкидлашича, Панама бирлашган жанговар қўшилмасига қўмондонлик қилиш генерал-майор Бернард Лефкега топширилган. У Панамада доимий жойлаштирилган Америка ҳарбий қисмларига бошчилик қилади. Штабга Панамадаги Америка ҳарбий базаларини ва бошқа объектларини қўриқлаб турган Америка хавфсизлик кучлари ҳам бўйсунади. Панама территориясида ҳар доим жами 7 мингдан 10 минггача Америка солдати туради. Кейинги ҳафталарда Пентагон бу мамлакатга яна уч минг ҳарбий хизматчини қўшимча равишда юборди.

✦ ПРАГА. Чехословакия пойтахтида Тинчлик, қуролсизланиш ва хавфсизлик учун курашувчи олимлар Пагуош ҳаракатининг 50-симпозиуми ниҳоясига етди. Симпозиум ишида Европа, Осиё ва Американинг 24 мамлакатидан 70 делегат, шу жумладан Совет Иттифоқи олимлари делегацияси қатнашди. Европада ядровий ва химиявий қуролдан холи зоналарни барпо этишга, шунингдек фан-техника, экономика ва ижтимоий соҳаларда олимлар ҳамкорлигига тааллуқли масалалар анжуманда муҳокама этилди.

✦ **ТРИПОЛИ.** Ливия жамоҳирияси пойтахтида терроризмга қарши кураш проблемалари юзасидан халқаро симпозиум бўлиб ўтди. Унда АҚШ билан Исроил амалга ошираётган давлат терроризми сиёсати кескин қораланди. АҚШ Ливияга ҳужум қилганлигининг 2 йиллиги муносабати билан Ўрта денгиз мамлакатларидаги социалистик ва тараққийпарвар партиялар ташкилоти доимий секретариати ташкил этган бу нуфузли учрашувда жаҳондаги 25 мамлакатдан олимлар, сиёсат ва жамоат арбоблари, журналистлар қатнашдилар.

Шонли санага бағишланади

Яқинда Қизил байроқли Туркистон ҳарбий округи ташкил топганлигига 70 йил тўлади. Шу муносабат билан Ўзбекистон ССР Халқ хўжалиги ютуқлари кўргазмасининг тематик павильонида махсус экспозиция ташкил этилди. Унда округнинг ўтмиши, ҳозирги куни ва келажаги факт ва рақамлар, рангли фотомонтаж ва турли экспонатларда акс эттирилган.

1918 йил 4 майда доҳиймиз В. И. Ленин кўрсатмаси билан Туркистонда ҳарбий округ тузилди. Армия бўлинмаларига қўмондонлик қилиш, ишчи-деҳқон фарзандларини ҳарбий илмга, тартиб-интизомга ўргатиш учун малакали мутахассислар зарур эди. 1918 йилнинг 12 июлида Тошкентда округ учун ҳарбий командирлар тайёрловчи курслар ташкил этилди ва унга В. И. Ленин номи берилди. 1919 йилда Туркистон Фронти тузилиб, граждандар уруши даврида Туркфронт қўшинлари Актюбинск ва Оренбург районларида Колчак, Деникин армияларини, Каспий бўйида инглиз интервентларини, оқ гвардиячиларни тор-мор қилишда, Хива ва Бухоро меҳнаткашларига Совет ҳокимиятини тиклаш ва мустаҳкамлашда мардлик намуналарини кўрсатдилар. Улар Фарғона водийси, Шарқий Бухоро ва Ўрта Осиёнинг бошқа районларидаги босмачи тўдаларини таг-томири билан йўқотишди.

Экспозицияда Туркфронт қўшинлари қўмондони М. В. Фрунзе, Туркфронт революцион Ҳарбий советининг аъзоси В. В Куйбишев каби ўтюрак революционерларнинг фаолияти тўғрисида фотоматериаллар ҳикоя қилади. 1926 йили босмачи тўдаларнинг асосий кучлари йўқотилгач Туркфронт Ўрта Осиё ҳарбий округи деб қайта номланди. Шу йиллари округ таркибида жанг қилган С. М. Будённий, Туркман кавалерия бригадасининг командири Я. А. Мелкумов, ўзбек кавалерия полкининг қўмондони М. Миршаропов, Г. С. Маркович, 40-авиа отряд учувчиси М. А. Плавельский каби ўнлаб азаматлар ҳақида ҳикоя қилувчи материаллар ҳам экспозиция түридан жой олган.

Кўргазманинг иккинчи бўлимида Туркистон ҳарбий округи жангчиларининг Улуғ Ватан уруши йилларидаги жасорати мадҳ этилади. Урушнинг дастлабки кунларидаёқ Ҳарбий комиссарнатларга 30 мингдан ортиқ ариза тушган бўлса, уларнинг ҳаммаси кўнгилли бўлиб фронтга жўнаш ҳақидаги истаклар эди. 1941—45 йиллар мобайнида Туркистон ҳарбий округида 40 дан ортиқ дивизия, 20 бригада ва юзлаб роталар ташкил этилди ва улар фронтга юборилди. Шулардан 5 та миллий кавалерия дивизияси ва 9 та алоҳида ўқчи бригада Ўзбекистонда яшовчилардан тузилди. Улар жанг майдонларида мислсиз жасоратлар кўрсатиб, Ватанимиз тарихига заргал ҳарфлар билан ёзилдилар.

Экспозицияда Совет Иттифоқи Қаҳрамони, оддий солдат К. Дурднев, сержант А. Абдуллаев, катта лейтенант Р. Абзалов, майор А. Қурбонов, генерал-майор Д. Дрёмин, оддий жангчи И. Сердюков, пулемётчи А. Шукуров, гвардиячи-старшина Б. Эргашевларнинг портретлари, ҳаёт саҳифалари акс эттирилган. Шунингдек, уруш йилларида ўзбекистонлик 11 жангчи А. Матросов жасоратини такрорлаганлиги ҳам ҳикоя қилинган.

Навбатдаги бўлимда Туркистон ҳарбий округи жангчиларининг ҳозирги кундаги жанговар тайёргарлиги, интернационал бурчларини шараф билан адо этаётганликлари ҳақидаги маълумотлар берилган. Оталари изидан бораётган округ жангчилари ҳарбий-сиёсий тайёргарлик жиҳатидан доимо аълочилар сафида бормоқдалар. Афғонистонда ўз интернационал бурчларини шараф билан адо этиб жасорат кўрсатган Н. Акрамов, Р. Аушев, Е. Висоцкий, В. Гайгундинов, Н. Анфиногенов каби ботирлар Совет Иттифоқи Қаҳрамони унвонига сазовор бўлдилар.

Кўргазма намойиши мобайнида у ерда (15 апрелдан 15 майгача) округ ветеранлари, Улуғ Ватан уруши қатнашчилари, жангчи интернационалистлар, жанговар ва сиёсий тайёргарлик аълочилари билан учрашувлар, адабий кечалар ҳамда давра суҳбатлари ташкил қилинади.

Қудрат ЭРДОНОВ,
Ўзбекистон ССР Халқ хўжалиги ютуқлари кўргазмаси матбуот марказининг ходими.

Сўнмас у кунлар шуҳрати

Матонатли инсон

— Болам, қўлингдаги нима бу?

— Автомат, бобожон, автомат! — деди бобосининг тиззасига ўтираркан, чевараси [illegible]жон. — Кўчада болалар билан «уруш, [illegible]» ўйнамоқчиман.

Абдусамат отанинг чеҳраси маъюс тортди. Тизгинсиз хаёллар уни яна суронли йилларга етаклади. У кунлар худди кеча бўлиб ўтгандек бирма-бир кўз олдидан ўтаверди.

... Кўнгиллилар сафида фронтга жўнаган Абдусамат ака Курск, Псков, Киев, Ленинград остоналаридаги шиддатли олишувларда актив иштирок этди. У қаерда бўлмасин отасининг: «Ўғлим, мен ботир, матонатли фарзанд тарбиялаганимга ишонаман», деган сўзларини ёдида тутди. 120 миллиметрли тўп наводкачиси А. Тўлаганов аёвсиз жангларда қуролдошлари билан биргаликда юзлаб фашистни ер тишлатди, ўнлаб дзот, ўқ-дори ортилган машиналар, танкларининг кулини кўкка совурди. Ўзи ҳам уч марта яраланди ва дала госпиталларида даволаниб, яна сафга қайтди.

— Ўшанда Псков остоналарида ҳаёт-мамот жанглари борарди, — деб эслайди учинчи даражали Шуҳрат ордени ва бир неча жанговар медаллар соҳиби Абдусамат ота Тўлаганов, — ёнимиздаги учта тўпни душман снарядлари ишдан чиқарган, тўпчилари ҳалок бўлган эди. Душман ҳамласини қайтаришга ярайдиган тўрт тўпдан фақат бизнинг расчёт омон қолганди. Снарядлар тугаяпти, нима қилиш керак? Командирнинг буйруғи билан қўшни расчётдагиларни ташиб кела бошладик. Олишув тобора авжига чиқа бошлади. Ҳеч қайсимиз тиним билмадик. Биримиз югуриб снаряд ташиймиз, иккинчимиз ўқлайди, учинчимиз эса отади. Шу пайт кутилмаганда ёнгинамизда яна бир душман снаряди портлади...

...Абдусамат ака ўрмонда жойлашган дала госпиталида ҳушига келди. Аъзои бадани зирқираб оғрирди. Кейин билса танасининг икки жойига осколка тегиб, контузия бўлиб қолибди. Тажрибали врачлар осколкаларни олиб ташлашди, бир қулоғининг эшитиш қобилиятини ҳам тиклашди. Бироқ, бу гал у сафга қайта олмади. Ҳарбий госпиталда саккиз ой даволанганидан кейин, 1944 йилнинг октябрида уни уйига қайтаришди.

Тошкентга келгач Абдусамат ота илгаригидек ишга ғайрат билан киришиб кетолмади. Негаки, чап сонини тешган осколка оёқ суягининг ҳам анчагина қисмига қаттиқ шикаст етказган экан. У ўн йил давомида яна тўққиз марта операция столига ётди.

— Инсон боласи мен каби азобланмасин, — хўрсинади отахон, — майдаланиб этга битиб кетган суяк бўлакларини топишса хўппўп. Бу бир азоб. Айримларида кавлаб-кавлаб «тополмадик» деб тикиб қўйишади. Буниси энди минг азоб. Мана бир йилдирки, шу оёғим умуман ҳаракатдан қолди, жонсиз. Битта қулоғим унча-мунча эшитарди, у ҳам эшитмай қолди. Навқирон йигитларнинг умрига зомин бўлиб, менга кўп жафолар келтирган урушга минг лаънатлар бўлсин!

Ҳаёт Абдусамат отага яна бир карра шафқатсизлик қилди. Оила соҳибаси — 9 та фарзандни дунёга келтирган Марҳамат хола бевақт оламдан ўтди. Суянган «тоғи»дан ажраб қолган ота ўшанда қаттиқ қайғурди. Оловли йиллар синовдан ўтган отахон ўзини қўлга олди, тақдирнинг бу аччиқ синовига ҳам дош берди. Фарзандларига ҳам оталик, ҳам оналик қилди. Уларни оқ ювиб оқ таради. Онаси йўқлигини билдирмай ўғилларини уйлантирди, қизларини узатди.

Ҳозирги кунда бобонинг фарзандлари халқ хўжалигининг турли соҳаларида меҳнат қилишяпти. Маъмура билан Мастура — боғчада тарбиячи, Маҳмуда тикувчи, Мўмин, Рашид, Холматлар — ишчи, Воҳид — шофёр, Матлуба — лаборант, Ваҳоб эса ички ишлар хизматида. Байрамларда 9 ўғил-қиз, 35 невара, учта жажжи чевара Акмал Икромов районидаги Маҳорат кўча 125-уйга — ота хонадонига йиғилганларида хонадон файзига янада файз қўшилади. Уларнинг ўйин-кулгиси катта бир тўйни акс эттиради.

Худойназар ЖУМАНАЗАРОВ.

СУРАТДА: Абдусамат ота Тўлаганов невараси Покиза билан.

С. Султонов фотоси.

Урушнинг номи ўчсин

Ҳар йили Ғалаба байрами арафасида жанговар йилларни, жангдан қайтган ва қайтмаган ўртоқларимни эслайман. Эслайману, шаҳидларнинг навқирон қиёфаси кўз ўнгимдан кетмай қолади. Шунда улар билан ёнма-ён бўлганимдан, бир мақсад учун курашганимдан фахрланиб кетаман.

Тенгдошларим қатори мен ҳам Фарғона область ҳарбий комиссариати томонидан 1940 йили ҳарбий хизматга чақирилдим.

Биз хизмат қилаётган қисм Минск шаҳрида жойлашган эди. Ўша ерда ҳарбий-сиёсий тайёргарликдан ўтдик.

Тўсатдан бошланган уруш тинч ҳаётимизга раҳна солди ва биз ҳам Ватан ҳимоясига отландик. Шиддатли жангларда кўп биродарларимиз қаҳрамонларча ҳалок бўлдилар.

Биз артиллериячилар оғир мудофаа жанглари олиб борардик. Лекин шунга қарамасдан босқинчилар мўр-малахдай ёпирилиб келарди. Бизнинг 171-ўқчи дивизиямиз 23 ва 25-механизациялашган корпуслар билан биргаликда яна беомон жангга кирди.

1941 йилнинг ноябрида душман бизнинг позициямизга яна катта куч билан ҳужум қилди. Тўпчилар бостириб келаётган душман танкларига қарши аёвсиз ўт очди. Бундай зарбани кутмаган қузғунлар орқага чекинишга мажбур бўлди. Пиёдалари эса ётган жойида бош кўтаролмай қолди. Гитлерчилар яна кўтарилишини сезган командирлар ён томонга пулемёт ўрнатишни буюришди.

Ҳақиқатан ҳам орадан кўп ўтмай немислар яна оч бўридай ташланишди. Биз команда кутиб ётардик. Улар маълум масофага келгач, «Барча қуроллардан ўт очилсин!» деган буйруқ янгради. Атрофни ўқларнинг овози, гранаталарнинг гумбурлашлари тутиб кетди. Айниқса, ён томондан берилган пулемёт зарбаси душман танкларини пиёдасидан ажратиб қўйди. Улардаги пароқандаликдан фойдаланиб, Титов командирлик қилган батарея тўпчилари танкларни мажақлагач, қарши ҳужумга ўтдик ва анча нарига улоқтириб ташладик.

Кейинчалик биз қарши ҳужумга ўтиб, душманни ватанимиз тупроғидан суриб чиқара бошладик. Ғалаба яқинлашгани сайин совет қўшинларининг ғайратига ғайрат қўшиларди. Харьков, Белгород шаҳарлари учун олиб борилган шиддатли жанглардан бирида оёғимдан қаттиқ яраландим ва ўша ернинг ўзидаёқ мени госпиталга юборишди. Жароҳатим оғир эди, ҳа деганда тузалавермагач, Тошкентдаги ҳарбий госпиталга олиб келишди. У ерда узоқ даволангач, инвалидлигим туфайли уйга рухсат беришди. Кўрсатган жасоратларим учун Ватанимизнинг Қизил Юлдуз, биринчи ва иккинчи даражали Ватан уруши орденлари ҳамда бир неча медаллари билан мукофотландим.

Энди ўйлаб кўрсам, ўша суронли кунларга ҳам анча йиллар ўтибди. Аммо назаримда кечагина бўлгандек. У кунларни унутиб бўлармиди! Уни биз кўрдик, болаларимиз кўрмасин. Йигирма миллион шаҳид нидоси абадий садо бериб тураверади, у сўнмайди.

Урушнинг номи ўчсин!

Рустам БОБОЖОНОВ,
Улуғ Ватан уруши инвалиди.

Йигит кишининг бахти

Ҳеч бир ўсмир йўққи, «Катта бўлсам армияга бораман, у ёки бу қўшин турида хизматни бажараман» деб орзу қилмаса. Орзу, интилиш яхши, лекин бу келажакда ундан зўр жангчи чиқади, degani эмас. Бунинг учун у кўп ўқиши, ҳозирги замон техникасидан хабардор бўлиши, рус тилида равон ёзиб, яхши гаплаша олиши, спорт билан мунтазам шуғулланиши ҳам даркор.

Шуни мамнуният билан айтиш лозимки, кейинги йилларда ҳамшаҳарларимиздан кўпчилигининг ота-онасига, ишхонаси ёки ўқишига қисм командирларидан миннатдорчилик мактублари келди. Ўз интернационал бурчларини шараф билан адо этган ўнлаб йигитлар Ватанимиз ҳамда Афғонистон Республикасининг орден-медалларига сазовор бўлишди. Энг муҳими улар оталаримиз жасоратига содиқ эканликларини амалда исботлашди.

Ватанни севиш билан бирга унга муносиб фарзанд ҳам бўлиши керак. Буни яхши тушунган Октябрь районидаги 59-ўрта мактаб педагоглари ўқувчиларни ҳарбий хизматга тайёрлашга жиддий эътибор бериб келишяпти. Айниқса, бу ишда мактаб бошланғич ҳарбий таълим раҳбари, истеъфодаги подполковник Х. Измайловнинг хизматлари катта бўляпти.

— Мактабимиз ўзбеклардан биринчи бўлиб Совет Иттифоқи Қаҳрамони унвонига сазовор бўлган Қўчқор Турдиев номи билан аталади, — дейди илмий бўлим мудири Маҳмуд ака Саидаҳмедов. — Бу шарафли номга эга бўлиш бизга катта масъулият юклайди. Шуни доим эсда тутган ҳолда ёшларни ҳарбий ватанпарварлик руҳида тарбиялашга ҳаракат қиляпмиз.

Бизнинг мактабда иккита тўққизинчи, иккита ўнинчи синф бўлиб, ундаги 113 ўқувчига бошланғич ҳарбий таълим ўтилади. Машғулотларни ўз касбининг фидойиси, истеъфодаги офицер Хаппон Аҳмедович Измайлов олиб боряпти. У анча йиллар район халқ маорифи бўлимида шу соҳага раҳбарлик қилган тажрибали ўқитувчи. Яқинда шу кишининг бевосита ташкилотчилигида мактабда ҳарбий-амалий спорт мусобақаси ўтказилди. Унда иккала тўққизинчи ва ўнинчи синфлар ўзаро мусобақалашишди.

Маҳмуд ака билан махсус жиҳозланган синф хоналарини айландик. Коридорга бурилишингиздаёқ қайси хонага бораётганингиз сезилади. Эшигига «Бошланғич ҳарбий таълим» ёзувли хонага кирдик. У ерда ҳамма нарса ўз жойида, тартиб билан қўйилган бўлиб, барча зарур ўқув ва кўргазмали қуроллар билан жиҳозланган. Унинг шундоқ ёнгинасидаги хонани музей қилишибди. Кирган кишининг ҳаваси келади. Музейда граждандар уруши қаҳрамонларидан тортиб то бугунги кунда Афғонистонда мардлик намуналарини кўрсатаётганлар ҳақидаги қизиқарли материалларни кўришингиз мумкин. Ундан ташқари Улуғ Ватан уруши йилларида солдатга ҳамроҳ бўлган сувдон, котелок, автомат, граната, ёпинғич ва командир планшетлари ҳам жой олган. Альбомлардаги турли тарихий ва қизиқарли суратлар оловли йиллар ҳақида унсиз ҳикоя қилади.

Ушбу зиё масканида яна бир диққатга сазовор жой — граждан мудофааси хонасидир. Ҳамма мактабда ҳам бўлавермайдиган бу кабинет ҳам зарур ашёлар билан етарли таъминланган.

— Граждан мудофаасидан ҳар йили ўқувчиларга ўн соатдан машғулот ўтказилади, — дейди Маҳмуд ака. — У ҳам бошланғич ҳарбий таълим дарсидаги каби рус тилида олиб борилади. Бу армияга борувчиларнинг нутқлари ўсишида катта ёрдам беради, албатта. Кейин ҳарбий терминларни тушунишда қийналишмайди.

Маълум бўлишича район ва шаҳар миқёсидаги семинарлар, ҳарбий темага оид турли йиғинлар ҳам тез-тез шу мактабда ўтказилар экан.

— Дарсларни яхши ташкил этиш билан чекланиб қолмаймиз, — дейди мактаб директори Санобар опа Камолова. — Ҳар байрамда Улуғ Ватан уруши қатнашчилари билан учрашувлар ташкил этамиз, уларга атаб махсус стендлар тайёрлаймиз. Бир неча кун илгари юқори синф ўқувчиларини Қизил байроқли Туркистон ҳарбий округи музейига олиб бордик. У ерда Совет Иттифоқи Қаҳрамони Абдусаттор Эшонқулов билан учрашув ўтказилди. Шунингдек, ўқувчиларга фахрланса арзигулик собиқ мактабдошлари ҳақида гапириб берамиз. Улар В. И. Ленин номидаги Тошкент умумқўшин командирлари олий ҳарбий билим юртини тугатган, ҳозирда майор Неъмат Хамрохўжаев, Самарқанд автомобиль командирлари олий ҳарбий билим юртини тугатган Журъат Шарипов ва шу билим юрти курсанти Абдувалиев каби қаҳрамонона касб эгаларини яхши билишади ва фахрланишади. Кейин бизда таълим олиб йигитлик бурчини Афғонистон Республикасида ўтаб қайтган ўқувчиларимиз ҳам меҳмонимиз бўлиб туришади.

Агар шундай ибратли ишлар барча мактаб ва ўқув юртларида ташкил этилганида эди, қандай яхши бўларди. Афсуски, айрим мактабларда хўжакўрсинга ишлаш ҳамон давом этяпти. Бунинг далилини ҳар қадамда учратиш мумкин.

Ҳозирги пайтда армияда хизмат қилаётган ўзбек йигитларининг ҳаммаси ҳам ўз бурчини аъло даражада ўтаяпти, деб бўлмайди. Бунинг биринчи сабаби ёшлар спорт билан етарли шуғулланмаганликлари ва рус тилини яхши билмасликларидир. Шунинг учун ҳам уларнинг кўпчилиги қурилиш қисмларига юборилияпти. Тўғри, бунёдкорликка ҳам кадрлар керак, лекин жанговар қўшин турларига ундан ҳам кўп керак. Буни унутмаслик лозим. Ахир умрнинг икки ёки уч йилини Ватан ҳимоясида ўтказиш йигит киши учун энг катта бахт эмасми?

Мана, ҳадемай баҳорги сафарбарлик ҳам бошланади. Минг-минглаб тенгдошлари қатори тошкентлик йигитлар ҳам йўлга отланишади. Улар қайтгунча эса ҳозирги юқори синф ўқувчилари хизмат ёшига етишади. Демак, ўринбосарларни бугунданоқ ҳар томонлама тайёрлаб бормасак, эртага кеч бўлади.

Равшан БОБОМУҲАМЕДОВ,
«Тошкент оқшоми» мухбири.

Солдат мактублари

РУС ТИЛИНИ ЎРГАНИНГЛАР

Бир йилдирки мамлакат Ҳаво Ҳужумидан Мудофаа қўшинлари қисмларидан бирида хизмат қилиб келяпман. Бўлинмамизда рус, украин, қозоқ, туркман, тожик ва ўзбек йигитлари бир ота-онанинг фарзандларидек аҳил бўлиб бурчларини адо этишяпти.

Мен шундай шарафли қўшин турига тушганимдан фахрланаман. Армияда киши кўп нарсани ўрганади дейишади, лекин у ерга ҳам кўп нарсани билиб бориш керак экан. Акс ҳолда ўзингни ҳам, ўртоқларингни ҳам қийнаб қўясан. Айниқса, бизнинг касбимизда — алоқачиликда рус тилини яхши билмаган кишига жуда қийин. Айрим ҳамюртларимиз бор, олти ой, бир йилгача бошқа республикалардан келган солдатлар билан қўшилиб кетишолмайди. Сабаби эса битта: мактабда ёки ўқув юртида рус тилини яхши ўзлаштиришмаган. Бу эса хизматда ўз таъсирини кўрсатяпти. Шунинг учун ҳам армия ёшига етган йигитларга шундай демоқчиман.

Укалар, рус тилини пухта ўрганинглар. Кимки бу тилни яхши билса ҳеч қаерда қийналмайди, бошқа миллат вакиллари билан тезда дўстлашиб кетишига ёрдам беради.

Ефрейтор
Жамолиддин БЎРОНОВ,
Н-қисм.

АРМИЯ—СИНОВ МАКТАБИ

Ушбу мактубни ёзишимга кўпчилик ўзбек йигитларининг ҳарбий хизматда қийналишаётганлиги сабаб бўлди. Бошида машҳур гвардиячи қисмга тушганимиздан ҳамма хурсанд эди, аммо унга муносиб бўлиш ҳам керак экан.

Мени кўпроқ ташвишга солаётгани айрим ҳамшаҳарларимизнинг жисмоний тайёргарликлари жуда бўшлигидир. Ҳатто шундайлари борки, умрида бир километр масофага югурмаган ва турникда машқ бажармаган. Бошқа қуролдошларимиз бу оддий машқларни бемалол бажаришса-ю, улар эплашолмаса. Уялиб кетаркансан киши. Ўйлаб туриб ҳайрон бўламан. Наҳотки, уларни мактабда физкультура ҳамда бошланғич ҳарбий тайёргарлик дарсларига жалб этишмаган. Наҳотки, баҳони қўйиб бериб, «мендан кетгунча» қабилида иш тутишган. Бундан кимга фойда! Мактабда икки йил ҳарбий таълимни ўқиса-ю, лейтенант билан прапоршчикнинг, катта сержант билан кичик сержантнинг фарқига бормаса! Шунинг учун ҳам учтўрттаси енгил вазифага ўтказилган. Бири ўт ёқувчиликка, бошқаси омборга, учинчиси бўлинмаларга сочиқ-чойшаб тарқатишга. Эсиз, икки йил! Афсуски, хизматни шундай давом эттираётган ўзбек йигитлари бошқа қисмларда ҳам йўқ эмас.

Армия—синов мактаби. Шундай экан синовга жиддий тайёрланиб бориш керак. У ер дангаса, ялқовларни ёқтирмайди.

Сержант
Саидамин МИРЗААҲМЕДОВ,
Н-қисм.

Интернационал жангчи қўшиғи

Баҳор уйғот, дарахтлар баргин,
Ёмғир ювгин ўқларнинг гардин,
Кўз ёшларим юзим ювардн—
Қуролдош дўст ҳалок бўлганда.

Афғонистон—сен менинг дардим,
Ватан ўғлонларин юборди,
Шаҳидларга бу юрт тормиди —
Тирик кўзлар ёшга тўлганда.

Ўн тўққиз ёш, билак тўла куч,
Ўғлон қайтгин, ота-онанг қуч.
Тугар албат мардонавор бурч
Рақиб дами буткул сўлганда.

Хизмат тугаб қайтар йигитлар
Керак эмас унга ўгитлар.
Парвоз этинг энди бургутлар,
Ватан бағри сиз-ла тўлганда.

Кўклам, келтир тинчлик нафасин,
Ҳиндиқушга булбуллар сасин.
Парчалагин душман қафасин —
Мен байроқни қадаб, кулганда!

Тоҳир МАМАТҚУЛОВ.

ДУНЁ ХАБАРЛАРИ

ТАСС МУХБИРЛАРИ ЁЗАДИЛАР

Вена учрашувида

ВЕНА. Европада хавфсизлик ва ҳамкорликка бағишланган кенгаш қатнашчилари бўлган давлатлар вакилларининг учрашуви қисқа танаффусдан сўнг Венада ўз ишини яна бошлади. Ялпи мажлисда сўзга чиққан кўпгина делегатларнинг нуқтларида ҳарбий-сиёсий, савдо-иқтисодий ва гуманитар характердаги муаммолар юзасидан аҳдлашувга эришишни, шунингдек анжумандан сўнг бу соҳалардаги Умумевропа тадбирлари рўйхатини келишиб олишни жадаллаштириш учун даъват янгради. Мувофиқлаштирилган сермазмун якунловчи ҳужжатни ишлаб чиқиш ҳамда яқин ойлар ичида учрашувни муваффақиятли тугаллаш учун реал имкониятлар борлиги таъкидланди.

Болгария Халқ Республикаси ташқи ишлар министри П. Младенов ўз нутқида делегатларга Варшава шартномасида қатнашувчи давлатлар ташқи ишлар министрлари комитетининг Софияда ўтказилган мажлиси ва ҳамкорликка бағишланган кенгашда қатнашган барча мамлакатларга қарата қабул қилинган мурожаатнома ҳақида ахборот берди.

ЯҚИН, ЎРТА ШАРҚ ВА ЖАНУБИ-ШАРҚИЙ ОСИЁ МАМЛАКАТЛАРИДА

ЖАКАРТА. Қуролланиш пойгаси дунёдаги барча мамлакатлар хавфсизлигига салбий таъсир кўрсатмоқда, деди Индонезия президенти Сухарто. У бу ерга келган Венесуэла президенти Хайме Лусинчи шарафига уюштирилган қабулда сўзга чиқиб, кўпгина мамлакатлар ўз тараққиёти учун ниҳоятда муҳтож бўлиб турган бир пайтда жуда катта маблағлар қуролланиш пойгасига сарфланаётганлигини таъкидлади.

Президент Сухарто барча мамлакатларни тинчлик ва қуролсизланиш учун жуда қаттиқ кураш олиб боришга даъват этди.

* * *

НЬЮ-ЙОРК. Ливан ҳукумати Исроилнинг фаластинликларни кўчириш борасидаги хатти-ҳаракатларини 1949 йилги тўртинчи Женева конференциясининг, халқаро ҳуқуқ нормалари ва БМТ Уставининг қўпол бузилиши, деб баҳолади. БМТ ҳузуридаги Ливан доимий вакилининг БМТ Бош секретари номига ёзилган ва эълон қилинган мактубида таъкидлаганидек, Исроилнинг бундай ғайри инсоний тажрибаси давом эттирилиши босиб олинган араб территориялари ҳамда Ливаннинг жанубий қисмидаги аҳволни кескинлаштиришга олиб бормоқда, регионал ва халқаро тинчлик ҳамда хавфсизликка таҳдид солмоқда.

* * *

ҚОҲИРА. Миср Тель-Авив босиб олган араб территорияларидан фаластинлик 8 кишини зўрлик билан кўчириб юборганлигини кескин қораламоқда, деди МАР ташқи ишлар министрлигининг расмий вакили. Шамир ҳукуматининг хатти-ҳаракатлари оккупация шароитида яшаётган граждан аҳолисининг ҳуқуқларини таъминловчи халқаро ҳуқуқ нормалари ва қонунларининг қўпол бузилишидир, деб таъкидлади у. Ташқи ишлар министрлигининг вакили Тель-Авив ўз хатти-ҳаракатлари билан Яқин Шарқдаги кескинликни кучайтирмоқда ва регионда адолатли ҳамда мустаҳкам тинчликка эришишга қаратилган куч-ғайратларни барбод этмоқда, деди.

* * *

ДЕҲЛИ. Жамму ва Кашмир штатининг ҳукумати Покистон чегарасида хавфсизлик кучларини ниҳоятда шай ҳолатга келтириб қўйдилар ва чегара яқинидаги районларда тунги комендантлик соатини жорий этдилар. Покистон территориясидаги махсус қўпорувчилик марказларида тайёргарликдан ўтган террорчилар тўдалари Ҳиндистоннинг стратегик жиҳатдан ана шу муҳим штатига бостириб киришга тайёрланаётганлиги тўғрисида маълумотлар олинганлиги муносабати билан ана шундай чоралар кўрилди. Экстремистлар, деб уқтирди ПТИ агентлиги, штатдаги аҳволни янада мураккаблаштириш мақсадида Жамму ва Кашмирда турли террорчилик ҳуружларини қилиш ниятидадирлар. Бу штатда кейинги кунларда Ҳиндистонга қарши Покистон махсус маҳкамалари уюштирган намойишлар кучайиб бормоқда.

Объективда — Мартиника

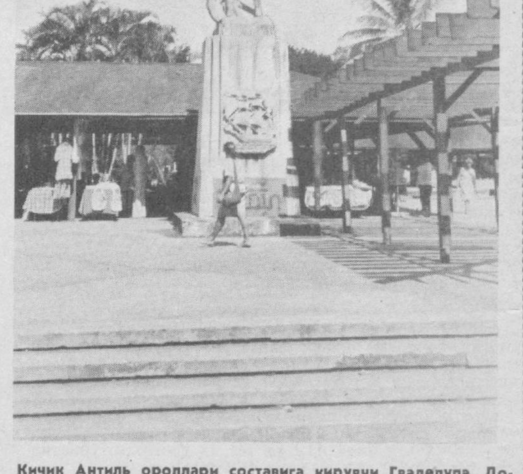

Кичик Антиль ороллари составига кирувчи Гваделупа, Доминика, Сент-Люсия, Сент-Винсент, Гренада, Барбадос ороллари орасида Мартиника ўзининг гўзал табиати билан алоҳида ажралиб туради. Уни ҳақли равишда Кичик Антиль оролларининг марвариди деб аташади.

Бироқ бу гўзал оролнинг бойлиги шу ерда яшайдиган маҳаллий аҳолининг ўзига тегмайди. Маъмурий жиҳатдан Мартиника Францияга қарам. Унинг экономикасида қишлоқ хўжалиги асосий ўринда. Оролда шакарқамиш, банан, ананас етиштирилади. Мартиниканинг юмшоқ иқлими туризмни ривожлантиришга катта имкониятлар яратади. Оролнинг маъмурий маркази ва бош порти Фор-де-Франсдир.

СУРАТДА: Фор-де-Франс марказида.

В. Хренов фотоси.

КАЛЕЙДОСКОП

МУАЛЛИФИ АРАСТУ ДЕБ ТАХМИН ҚИЛИНМОҚДА

Канадалик археологлар Мисрнинг Дахла воҳасидан қадимги юнон ёзувлари тўла сақланиб қолган уч тахтачани топиб олдилар. Археологлар шу ердаги VI асрда қум остида қолиб кетган антик Асмент шаҳрида қазилма ишларини олиб боришмоқда. Эрамиздан аввалги III асрда битилган икки тахтачада бадиий асарлар ёзилган бўлиб, учинчисида қишлоқ хўжалигига оид маълумотлар қайд этилган. Экспедиция раҳбари Э. Миллснинг фикрига кўра, уч тахтачадан бирида Арастунинг илгари номаълум бўлган асарлари рўйхати берилган. Унинг бу фикрини мисрлик қатор олимлар қўллаб-қувватламоқдалар.

ЕР ЮЗИДАГИ ЭНГ КЎҲНА КЕМА

Дания матбуоти Фюн оролидаги сўнгги топилдиқни кенг шарҳламоқда. У ердан яхлит дарахт танасидан йўниб ясалган катта қайиқ топиб олинган эди. Мазкур қайиқнинг «ёши» олти минг йилдан зиёдроқни ташкил этади, деб тахмин қилинмоқда. Газеталар уни Ер юзида сақланиб қолган энг кўҳна кема, деб ёзишаяпти.

Лекин топилган қайиқ шу қадар путурдан кетганки, уни заминдан ажратиб олишга ҳар қандай уриниш кеманинг кулдек тўкилишига олиб келиши мумкин. Шунинг учун мутахассислар уни турган ҳолида ер билан бирга музлатишни, сўнгра кўтариб олиб, қайиқни махсус мустаҳкамловчи воситалар билан тўйинтиришни мўлжаллашаяпти. Шундан кейингина у викингларнинг қайиқлари сақланаётган Роскилле шаҳри музейига элтиб қўйилади. Кейинчалик топилдиқ тантанали вазиятда, кўпчиликнинг кўз ўнгида тупроқ «тобут»дан тозаланиб, зиёрат қилиш учун кўргазмага қўйилади.

ШУҲРАТ
Ўзбекистон ССР халқ ёзувчиси.

Илҳом

(ОҚ ШЕЪР)

Тун ярмида кўчамдан ўтсанг,
Ёниб турса битта дераза,
Демакки, мен уйғоқман ҳали,
Ҳали меҳмон илҳом париси.
Сен бемалол эшигимни қоқ,
Тортинмасдан киравер, дўстим.
«Янги шеъринг илк китобхони
Мен бўлдим!» деб керилма лекин.

Тонгда туриб ўқиганимда
Балки уни йиртиб ташларман.
Кейин мендан юрма сўроқлаб,
Бу саволнинг бўлмас жавоби!
Баъзан илҳом чиндан келади,
Чиндан сени хурсанд этади.
Баъзан эса, ёлғончи каби
Сохта бир гул ташлаб кетади!

✦ Ўзбекистон ССР халқ ёзувчиси Шуҳрат ўзининг дилбар шеърияти, долзарб мавзулардаги прозаси, ўткир социал темадаги пьесалари билан адабиётимизни бойитган заҳматкаш адибдир. Унинг қаламига мансуб «Ҳаёт нафаси», «Сенинг севгинг», «Шайдо кўнгил», «Ҳали тун узоқ» сингари ўнлаб поэтик тўпламлар то ҳануз қўлма-қўл ўқилади. Адабиётимизда ҳар бири бир воқеа бўлган «Шинелли йиллар», «Олтин зангламас», «Жаннат қидирганлар» романлари китобхонларнинг мулкига айланган.

Устоз адиб ҳозирги кунда ҳам тинимсиз ижод билан банд. Бугун адибнинг янги шеърларидан бир нечтасини эълон қиляпмиз.

Аччиқ сўз

Дарёда эшкаксиз борасан сузиб,
Ўзингга яраша қайиғинг ҳам бор.
На еллар эсади йўлингни тўсиб,
На тўлқин беради дилингга озор.
Қалбингда бир олам ҳузур-ҳаловат,
Пинагинг бузмайди атроф-теварак.
Ҳеч кимга қилмайсан танбеҳ, адоват,
Бир текис уради кўксингда юрак.
Баъзида қўясан қўшиқ ҳам айтиб,
Мовий ранг уфққа тинч, сокин боқиб.
Эшкак ҳам сурмайсан жонинг койитиб,
Ўзича боради қайиғинг оқиб...

Бу хилда сузмоқлик зўр ҳунар эмас!
Дарёга тушдингми, эшкагингни ол.
Тақдирнинг ҳукми-ла ўйнаб басма-бас,
Қайиғинг уфққа тўлқин оша сол!
Кимнидир қувиб ўт, кимгадир ёндош,
Кимгадир ҳавас қил, интил, қайнаб-тош,
Тўлқинлар чарх уриб қолсин кетингда,
Марварид тер ёнсин бўртган бетингда.
Ёнгину, бошқалар юрагини ёқ,
Бўлмаса дарёдан, қани, четга чиқ.
Бу нима, жонсиздек тебраниб бормоқ,
Бу сўзим аччиғу ва лекин очиқ!

Бардош

Узоқдан жар солиб юргандан кўра,
Шу гапни, азизим, қулоғимга айт.
Сир бўлса ўртада қолса-ю зора,
Бегона кишилар қилолмаса қайд.
Севгининг пинҳони яхши бўлади,
Севгига хос хислат илтижо, илинж.
Севгидан ҳар юрак нурга тўлади,
Гоҳида оҳ уриб, гоҳо бўлиб тинч.
Кенгликни юрагинг истаб қолади,
Ёлғизлик кўнглингга сиғмайди гоҳо.

Гоҳида очилиб интиқ дил қати,
Сўйлагинг келади то субҳи сабо.
Гоҳида шаталоқ отиб, қувониб,
Тўлдиргинг келади оламни куйга.
Гоҳида арзимас бир ҳисдан тўниб,
Даҳшатли фикрлар келади ўйга.
Гоҳида ёстиқни ҳўл қилади ёш,
Гоҳида юрасан паришон бир ҳол.
Ким шулар барнга беролса бардош,
Ўшанинг севгиси росдир ва ҳалол.

Сен узоқ яшадинг

Сен узоқ яшадинг ва лекин
Кичиккина из қолди сендан.
Баъзан ўйлаб қоламан секин:
Наҳот юз йил яшади чиндан!

Демак, юз йил яшаш шарт эмас,
Кўп яшаган доим мард эмас!

●

Бир қўли кесилган одамдан сўранг,
Наздида шу қўли бордай бўлади.

Бармоғин гоҳ ўйнаб, гоҳ қилиб таранг,
Ўзича турли машқ қилиб юради.
Мен ўша бармоқман. Кесиб ташлаб
ҳам,
Сен мендан қутилиб кетмадинг, эркам!

Ўзбекистон ССР Фанлар академиясига қарашли «Физика — қуёшга» илмий-текшириш институти коллективи доҳиймиз В. И. Ленин туғилган куннинг 118 йиллиги муносабати билан ўтказилган шанбаликда фаол иштирок этди.

СУРАТДА: бирлашма инженер-конструкторлари Н. Анаров, Д. Охунов ва А. Баҳромов ускуналарни профилактикадан чиқармоқдалар.

Р. Нуриддинов фотоси.
(ЎзТАГ).

Улкан мерос тавсифи

Мавлоно Лутфий ўз асарларида ҳурфикрлиликни, ҳақиқий дунёвий, ҳаётий ғояларни куйлаган ва васф этган. Шоир севгини ҳаётий ва инсоний масалалар билан яқин боғлиқликда тараннум этади. У фақат ўзбек классик адабиётининг келажакдаги ривожланишигагина эмас, балки Шарқ шеъриятига ҳам таъсир кўрсатди. Шоир ғазаллари юксак маҳорат билан яратилганлиги ва самимийлиги билан ажралиб туради. Бу ғазаллар ҳозирги кунда ҳам халқ қўшиқлари тарзида севиб куйланмоқда. Лутфий шеърияти шоир ҳаётлиги давридан бошлаб, то XX аср бошларигача девон ҳолида қайта-қайта кўчирилган. Жуда кўплаб баёзлар, мажмуалар таркибидан муносиб ўрин олди.

Шу нуқтаи назардан, Лутфий меросига доир маълумотларни имкони борича бир ерга жамлаш ва у ҳақда тўлиқроқ маълумот бериш ниятида, шоир шеърларида учрайдиган қўлёзма баёз ва мажмуаларга маълумотлар тавсиф этиб чиқилди. «Лутфий асарлари қўлёзмаларининг каталоги»ни филология фанлари кандидати Э. Аҳмадхўжаев тузган. Бу қўлёзма нусхалар тавсифи шоир адабий меросининг бундан кейинги тадқиқотларида , хизмат этиши ҳам мумкин.

Тавсифда библиография, котиблар ва географик номлар кўрсаткичлари, шунингдек Лутфий девони қўлёзмалари саҳифаларидан айрим намуналарнинг берилиши китобхонга анча енгиллик туғдиради.

Каталог Ўзбекистон ССР Фанлар академияси қўлёзмалар институтининг ихтисослашган босмахонасида нашр этилган бўлиб, Лутфий шеърияти ҳамда ўзбек адабиёти ва шарқ китобат тарихи бўйича шуғулланувчи мутахассисларга мўлжалланган.

Баҳодир ВАЛИЕВ,
«Тошкент оқшоми» штатсиз мухбири.

Хушхабарлар

СОВЕТ АДИБЛАРИНИНГ АСАРЛАРИ АФҒОН ТИЛИДА

Совет классик адабиётининг бир туркум асарлари Тошкентдан Қобулга жўнатилди. Улар орасида «Радуга» нашриётининг Тошкент бўлими дарий, пушту ва форсий тилларига таржима қилиб чиқарган М. Горькийнинг «Одамлар орасида», М. Шолоховнинг «Тинч Дон», Ҳ. Ғуломнинг «Мангулик», Ч. Айтматовнинг «Жамила» китоблари ва бошқа асарлар бор.

Совет классикаси кутубхонасидан биринчи посилка Афғонистон тарих-филология академиясига юборилди. Ўзбекистон шарқшунос олимлари шу академия билан ҳамкорлик қилиш ва ўзаро ёрдам бериш тўғрисида шартнома тузганлар. Қобул университети билан Афғонистон пойтахтининг халқ кутубхонасига жўнатиш учун ҳам шундай посилкалар тайёрланди. Алишер Навоий номидаги Ўзбекистон ССР Давлат кутубхонаси улар билан китоб айирбошлашга киришди.

АЛОҚАЛАР КЕНГАЙМОҚДА

Тошкентдаги СССР халқлари дўстлиги музейида очилган кўргазма Ўзбекистоннинг халқаро маданий алоқалари тўғрисида ҳикоя қилади. У республика пойтахтида Осиё, Африка ва Лотин Америкаси мамлакатлари Биринчи халқаро кинофестивали очилган куннинг 20 йиллигига бағишланган. Экспозиция ўтган йиллардаги киноанжуманлар материаллари билан очилади, май ойида бўладиган 10-Халқаро кинофестиваль тўғрисида ҳикоя қилади. Экспонатлар орасида фестивалларнинг унда қатнашувчилар дастхатлари ёзилган байроқлари, энг яхши фильмларга берилган дипломларнинг нусхалари, турли мамлакатлар делегацияларининг эсдалик совғалари ҳам бор.

(ЎзТАГ).

ТАБИАТ—ИНСОН ОНАСИ

Табиат ҳусн очар...

Апрель.

Осмон шишадек мусаффо. Қуёш чарақлаб нур сочади. Унинг оловранг нурлари она-Еримизга ҳарорат, жон бағишлайди, дов-дарахтлар ям-яшил либос кияди, ўриклар, шафтолилар, олчалар қийғос гуллайди. Кеча кўрган дарахтингиз бугун эрталаб гулкўрпага ўхшаб қолади. Худди биров келиб тунда унинг устидан марваридларни аямай сочгандек.

Ариқларнинг лабини айтмаса ҳам бўлади. Ям-яшил майсалар, ялпизлар орасидан миттигина гуллар ҳам юз кўрсатиб қолади. Лойқаланган сув мавжланиб, ирғишлаб оқади. Худди сувга эргашиб турган мажнунтолнинг новдаларидан ушлаб олмоқчига ўхшайди.

Олис-олис уфқларга назар солсангиз, қора нуқтадек булутни илғайсиз. Бир зумда шаффоф осмон қора либос кияди. Булутлардан йирик-йирик биллур томчилар тўкила бошлайди. Бир зумда ҳаммаёқни ёмғир ҳиди тутиб кетади. Сал фурсат ўтиши билан яна кўкда қуёш порлайди. Новдаларда, гиёҳларда ёмғир томчилари ярақлайди. Шоирлар ёниб куйлаган ёмғирли мавсум, баҳорнинг эрка қизи апрель ана шундай хислатга эга.

Апрель.

Бу ойнинг илиқлиги, гулларга сероблиги ҳеч кимга сир эмас. Айнан шу ойда табиат инсонларни ўз бағрига чорлайди. Кўм-кўк қирлар бағридаги лолалар, чучмомалар шаҳарга сари йўл олади. Йўл-йўлакай кишилар қўлида гўзалликдан, нафосатдан қўшиқ айтаётганга ўхшайди.

Апрель деҳқончиликнинг ҳам бошланадиган ойи. Пахтакорлар она-замин бағрига барака уруғи қадайдилар. Қоп-қора шудгор бағридаги эгатларда ҳам карам, помидор, картошка ниҳоллари миттигина бўйини кўрсатади.

Шаҳар бағрига ҳам апрель ўз ҳукмини ўтказади. Хиёбонлар дилбар кўриниш олади. Йўлка четидаги дарахтлар майин шамолда оҳиста чайқалади.

Хонадонларда ҳам кўклам юмушлари бошланади. Олма, олча дарахтларини бутаб, тартибга келтирилади. Уларнинг танасига оҳак суртилса айни муддао бўлади. Бўйрадек ердаги ошкўклар кўзга қувонч бериб бўй тортади. Бир сўз билан айтганда, боғ-томорқа ишлари авжига минади.

Апрель ойи чинакам баҳор бошланганлигининг белгисидир. У ўзининг қувончи, ташвишлари билан ўлкамизда кезиб юрибди. Табиат ҳуснини очган, оламни бетакрор латофатга буркаган бу ойнинг таърифи мадҳияларга сиғмайди. Уни қалбдан туйиб, гўзаллигини қалбга кўчириш керак, холос.

Ҳаммамизнинг бурчимиз

ҚУЁШ бутун борлиққа ўзининг саҳий нурларини сочганда табиат янада яшнаб кетади, жажжи гиёҳлардан улкан дарахтларгача, барча жонзотлар унинг меҳри-мурувватидан баҳра олади.

Табиатни севишни, унинг бойликларини асрашни болалар онгига ёшликдан сингдириб бориш керак. Зеро табиатни севиш Ватанни севиш билан баробардир.

Мен ўзим ишлаётган 105-мактабда табиатни муҳофаза қилиш қонун-қоидалари билан ўқувчиларни 5-синфдан бошлаб ўргатиб бораман. Ўқувчиларга СССРдаги қўриқхоналар, уларнинг вазифалари тўғрисида тушунтираман. Доҳиймиз В. И. Лениннинг табиатни севганлиги ва қадрлаганлигига, унинг бошчилигида мамлакатимизда қўриқхоналар ташкил этилганлигига тўхталиб ўтаман.

Партия XXVII съездида атроф-муҳитни муҳофаза қилиш юзасидан айтилган гапларни ва табиат ресурсларидан оқилона фойдаланишга чиқарилган махсус қарорни тушунтириб бораман. Табиат бойликларини асраш ва уларни муҳофаза қилиш тўғрисида кечалар ўтказамиз.

Ўқувчиларимиз ҳар йили Ўзбекистон табиатни муҳофаза қилиш жамияти бошчилигида ташкил этиладиган «Қушлар байрами», «Гуллар байрами» каби кўргазмаларда қатнашиб юқори ўринларни оладилар. Табиатни қўриқлаш бўйича ўтказиладиган республика слётларида қатнашиб келадилар.

Баҳор келиши биз учун доимо байрам. Бу фаслда «Баҳор элчилари» деган кеча ўтказамиз. Ўқувчилар Ўзбекистоннинг «Қизил китоб»ига киритилган лола, ширач, исирға ўт, мармарак, бойчечак, бинафша, чучмома каби ўсимликлар ҳаётини ўрганиб, гапириб берадилар.

Март ойида қушларга атаб уялар ясаймиз, «Қушлар бизнинг дўстимиз», «Қанотли дўстлар», «Салом қушлар» каби деворий газеталар, фотоальбомлар чиқариб «Қушлар куни»ни нишонлаймиз. Бунда ўқувчилар уларнинг аҳамияти, «Қизил китоб»га киритилган қушлар ҳаёти тўғрисида гапириб берадилар.

Бу йилги кўкаламзорлаштириш ойлигида ўқувчилар билан мактаб атрофига сальвия, гулбеор, номозшомгул каби кўчатларни коммунистик шанбалик куни экдик. Ўтган якшанбада ўқувчилар билим маскани ҳовлисида меҳнат қилдилар. Улар ҳозирги пайтда куртак ёза бошлаган гул ва кўчатларни меҳр билан парваришламоқдалар.

Раъно АҲМЕДОВА,
Ўзбекистон ССР халқ маорифи аълочиси.

Баҳор неъматлари

Ковул

Агар эътибор қилган бўлсангиз, қир-адирларда, канал бўйларида ўсиб ётган ўсимликни кўргансиз. Буни фанда каппарис спиноза, халқ иборасида ковул дейилади. Усимликнинг характерли томони шундаки, унинг илдизлари турли тўсиқларни эритиб, ўзига йўл оча оладиган кислота ажратиб чиқаради. Сувни жуда тежаб сарфлайди. Табиатнинг ажойиблигини қаранг! Ковул илдизининг йўғонлашган қисми ҳамда барглари уни ёзнинг жазирамасида қовжираб кетишдан сақлайди. Ҳатто 70 даража иссиқда ҳам бемалол яшнаб тураверади.

Ковулнинг 150 га яқин тури бор. Ер бағирлаб ўсувчи, бўйи 2—2,5 метрга етадиган, кўкпояли ўсимликдир. Қисқа бандли, гули барг қўлтиғига жойлашган. Июль — август ойларида пишадиган мева кўсакчаси ёрилиб кетади. Ковул ширага бой ўсимлик. Майнинг ўртасидан то ноябргача гуллайди, шира ажратади. У нектарга бойлиги жиҳатидан ўсимликлар орасида «рекордчи» ҳисобланади.

Навбаҳорда ковулнинг ғунчасидан тайёрланган маринадлар французларнинг хушхўр таоми ҳисобланади.

Унинг ғунчаси, меваси, майин новдаларини сиркалаб, зиравор сифатида ишлатиш мумкин. Ковулнинг яна бир хосияти — шифобахшлигидир. Шарқ табобатининг қуёши Абу Али ибн Сино ковулни турли хасталикларга қарши дори сифатида ишлатган. Унинг ёзишича, ўсимликнинг энг фойдали қисми илдизининг пўстлоғидир. Илдизи латифлаштирувчи, тозаловчидир. Унинг пўстлоқларида аччиқлик, ўткирлик ва буриштирувчилик хусусияти бор. Илдизининг пўстлоқларини чиркин жароҳатларга қўйилганда яхши наф келтиради. Илдизининг пўстлоқларини чайналса, бошдан рутубатни тортади ва оғриқни босади. Тиш оғриғига қарши илдизининг пўстлоқларини, айниқса, янгиларини ёки баргини чайнаш керак. Тузлангани астма билан оғриган кишиларга фойда қилади. Илдиз қайнатмаси эса сариқ касалига шифодир.

Усимлик таркибида рутин, кверцетин, аскорбин кислотаси (витамин С), бўёқ моддалар, қандлар, стахидрин ва ситостерин бирикмалари бор. Сўнгги йилларда ковул илдизининг спиртдаги эритмаси қон увишини тезлатиш хусусиятига эга эканлиги ҳам аниқланди. Ковул кам тарқалган гиёҳ. Шунинг учун уни эҳтиётлаш, сақлаш зарур.

Ковул ўсимлиги дорихоналарга чиқарилмайди. Фақат табиий шароитда ўсади.

Мирзамир МИРЗАШАРИПОВ,
Фарғона.

Тошдан тошга бош уриб шарқираб оқаётган сув — табиатнинг жони ва қони.
Д. Аҳмедов фотоэтюди.

Боғ-томорқа юмушлари

Кўчат ардоқда бўлсин

Шаҳар кўчаларидан ўта туриб кўпинча бир нарсага кўзимиз тушади. Кўчатлар жуда ҳам қалин экилган. Олма кўчатлари 2x1 метр, ўрик 4x3 метр схемаларида зич жойлаштирилган. 3—4 йил ўтиши билан дарахтларнинг шох-шаббалари ҳаддан ташқари қалинлашиб кетади. Новдалар ингичкалашиб, шохлар нозиклашиб қолади. Қалинлашиб ўсган мева дарахтларида гуллар пайдо бўлади. Лекин ғўрага айланиши кам бўлиб, уларнинг кўпчилиги қуёш нури, ҳавони етишмаслиги натижасида тўкилиб кетади.

Мевага айланган ғўралар етилади, лекин мевалар рангсиз, бемаза бўлиб қолади. Бундай камчиликларнинг олдини олиш учун мева ва ток кўчатларига керакли озуқа майдони ажратиб экиш керак.

Ток кўчатларини томорқа ва бино олдиларида баланд сўриларга кўтариб ўстириладиган бўлса ток тупларининг орасини 3—4 метр қилиб белгилаш лозим. Ток туплари кичкина участкаларда экиладиган бўлса, ток қатор ораси 3 метр, туплар ораси 2,5—3 метр масофада экилса мақсадга мувофиқдир.

Мева кўчатларини ҳам кучли-кучсиз ўсишига қараб, озуқа майдони ажратиб экиш зарур.

Олма навлари энг кучсиз пайвандтаг ҳисобланган парадизкага улаб ўстирилганда кўчатлар схемаси 5—4 метр, дусенга уланган олма кўчатлари 6x5 метр, олма навлари уруғдан етиштирилган кучли пайвандтагларга пайванд қилинса 8x6 метр: беҳи 6x4 метр; олхўри 6x4; шафтоли 5x4 метр; олча 5x4 метр; ёнғоқ 8x7; 10x10 метр схемаларида экилади. Масалан, кучли пайвандтагларга пайванд қилиб ўстирилган олма, нок, гилос кўчатлари 8x7 метр схемасида экилса, бир туп дарахт учун 56 квадрат метр ер ажратилган бўлади. Ҳосилга киргунча уларнинг шох-шаббалари ва илдиз қисми бир-бирига яқинлашиб келгунича 7—8 йил ўтади. Кейинчалик катта ёшдаги дарахтлар бўлиқ ҳосилга кирганда озуқа майдонидан ва ҳаво бўшлиғидан тўлиқ фойдаланади.

Қатор ораларига эрта ҳосилга кирадиган, лекин умри қисқа шафтоли экиш мумкин. 9—10 йиллардан кейин ўз умрини тугатган шафтоли дарахтлари олиб ташланади. Шундай қилинганда асосий экилган олма, нок, ўрик дарахтлари ўзларига ажратилган ердан тўлиқ фойдаланади.

Олма, нок, узум кўчатлари экилганда, албатта, 70—80 фоизлик қишда сақланадиган навларидан, қолганларини эрта ва ўрта пишарларидан экиш мақсадга мувофиқдир. Шундай қилинганда аҳолини мевага бўлган талабини йил давомида таъминлаш имкони туғилади.

Шафтоли кўчатларини экишда ҳам эрта, ўрта ва кеч пишарларини саралаб экиш керак.

Кўчатларни экишдан олдин ҳар бир кўчат учун чуқур қазилади. Чуқурни 70x70, 80x80 см. схемаларида қазилиб, ҳар бир чуқурга 5—6 кг. дан чириган маҳаллий ўғит солиниб, чуқур тагидаги тупроқ билан яхшилаб аралаштирилади, сув қуйилади. Сув ерга шимилиши билан кўчат экишга киришилади. Кўчатларнинг илдизи устига ташланадиган тупроқ яхшилаб шиббаланади.

Кўплаб мева ва ток кўчатларидан экайлик. Ардоқлаб парваришлайлик. Шаҳримизни боғ-роғлар маконига айлантирайлик.

М. СОБИРОВ,
қишлоқ хўжалик фанлари кандидати.

Ўсимликлар оламида

Сохта тананинг асл мевалари

Кўркам табиатнинг бизга инъом этган турфа неъматлари орасида банан ўзининг серхосиятлилиги билан ажралиб туради.

Абу Али ибн Сино, Абу Райҳон Беруний каби бобокалон олимлар мавз, яъни банан ҳақида қизиқарли маълумотлар қолдирганлар.

Банан — банандошларга мансуб, бўйи 10 метр атрофида, кўп йиллик ўсимликдир. Қадимий олимлар бананнинг ватани Уммон деб ҳисоблаган эдилар. Ҳозирда Осиё, Африка ва Австралияда 80 га яқин банан тури қайд қилинган бўлиб, кўпроқ Бразилия, Ҳиндистон ва Марказий Америка (Гондурас, Коста-Рика) мамлакатларида экилади.

Бананнинг танаси йўғон поядан ўсиб чиқувчи ғилофли (қинли) барглардан ташкил топган найсимон сохта танадир. Шу тана ичидан ёш барглар ва тўпгуллар ўсиб чиқади. Танани ташкил қиладиган илдизпоялардан йўғонлиги қаламдек келадиган жуда кўп узун, қайишқоқ илдизлар атрофга тарқалган бўлади. Қизиғи шундаки, ўсимлик илдизлари яшовчанлиги билан ажралиб туради. Қуришиб қолган илдизни бўлаклаб экиладиган бўлса, ундан банан ўсиб чиқаверади.

Ўсимликнинг танасидан ўсиб чиққан тўпгуллар мева беради. Меваси йирик, аксарият уч қиррали, эгилган ўроқсимон бўлади. Маълумотларга қараганда, ўсимликнинг бир тўпгулида 30 тадан 500 тага қадар мевалар ғуж бўлиб пишади. Баъзида бир тўпмеванинг оғирлиги 50 килограммга етиши мумкин. Ўсимлик мева тугиб, пишиши 40 кун давом этади. Бир бош бананнинг узунлиги 2 метргача бориши мумкин. Банан мевалари қиёмига етиб пишгач, пояси қурий бошлайди, унинг илдизларидан эса янги банан ниҳолчалари ўсиб, шохлайди.

Одатда банан мевалари пишиб етилмасдан, думбуллигида йиғиштириладн-да, сақлаб яъни димлаб етилтирилади. Агар ўсимлик мевалари ғарқ пишиб, ўсимликнинг ўзида турадиган бўлса, у ҳолда меванинг ажойиб ҳиди ҳамда хушхўрлиги йўқолади, сифати бузилади, қуш ва ҳашаротларга ҳам озуқа бўлади.

Банан мевалари тўғри сақланса, унинг таркибида мавжуд бўлган крахмал моддаси қандга айланади. Мевадаги қанд салмоғи 16 процентдан ҳам ошиши мумкин. Маҳаллий аҳоли банан мевалари асосида турли тотли пишириқлар учун ун қиладилар. Шунингдек, банандан консерва, вино каби маҳсулотлар тайёрланади.

Банан мевалари нафақат тотли ва хушхўр неъмат бўлибгина қолмасдан бир қатор хасталиклар учун фойдали манба сифатида ҳам ишлатилади. Халқ табобатида банан буйрак касалликларига нафли бўлиб, пешоб ҳайдовчи омил, шунингдек кўкракнинг куйишиб оғришига даво сифатида тавсия этилади.

Банан ўстирилганида 14—15 ой ўтиши билан ҳосилга кириши мумкин. Тропик мамлакатларда бананнинг ривожланиши жараёни йил бўйи давом этганлиги туфайли, ўсимлик илдизпояларидан ҳар хил ёшдаги ниҳолчалар қолдирилиб, банан плантациялари доимий равишда янгиланиб турилади.

Иттифоқимиздаги мўътадил иқлимли жойларда, ботаника боғларида, шунингдек айрим иқлимхона — оранжереяларда банан ўстирилмоқда. Ўзбекистоннинг махсуслаштирилган, тегишли ашёлар билан таъминланган хўжаликларида банан истиқболли ўсимлик бўлиши мумкин.

Маннон НАБИЕВ,
доришунос.

Бувижон, ўқиб беринг

Ялпиз

Ариқ тўлиб оққан сув,
Ёнга шошиб боққан сув.
Шилдираб, шўх-шўх
қувнаб
Тойчоқдек сакраб, ўйнаб,
Қайларга чопиб қолдинг
Сен нима топиб олдинг?
— Агарда мен оқмасам,
Сен ялпизга боқмасам.
Қуриб қоласан ахир,
Баргларинг бўлиб тахир.
Шундан тошиб оқаман.
Сен ялпизга боқаман.

Дилшод ЖАЛОЛОВ.

Қатра ҳикоялар

СЎРИ ВА ИШКОМ

— Қаддим тоғдан ҳам баланд. Баҳавоман. Тонгдан кечгача қуёш нурига ошноман. Ишкомдаги узумларнинг-чи, аҳволи қийин бўлади.

— Сабаб? — ҳайрон бўлди сўрига таралган ток.

— Ишком мендан паст.

Ишком буни эшитди-ю, миқ этмади. Ўзига таралган токнинг руҳини кўтарди: аввало боғбоннинг меҳнати соз бўлсин.

— Тўғри, — деди ток.

Боғбон сўри ва ишкомнинг шўра хомтогини ўринлатди. Вақти келиб ишкомнинг ғўра хомтогини қилди-ю, сўрига қолганда боши айланди... Ўғли эса «бўлса бўлар, бўлмаса...» қабилида хомток қилди. Натижада сўридаги ҳосил бачки новдалар қуршовида қоронғуда қолди. Нур кўрмай толди. Ишкомдаги узумлар-чи, хомток кўрганидан нур, тоза ҳаводан тиллоланиб кетди. Узумнинг ҳосили фақат сўрининг баҳаволилигига эмас, балки хомтокнинг сифатли бўлишига ҳам боғлиқ.

ШАФТОЛИ

Шафтолининг пушти гуллари кучсиз ел қанотида ўйнаб учади. Сокин парвозида ўйчанлик: «Қинимиздан чиққан йўртмачоқлар омон бўлсин...»

Афсуски, гуллар чигитдек-чигитдек меваларнинг келажак ҳаётидан бехабар. Ўзини тушунган «оғриганлари» тақдирига тан бериб ел баҳона вақтида тўкилади. Ўйи беғараз: «Бошидан касалландик. Вақтида жойни бўшатиб, соғлом шафтолиларнинг яйраб пишишига йўл берайлик!».

Фақат биргинаси соғлом фикрдан мустасно.

— Обрўйинг борида тушиб кетақол, — дейди шох силкиниб унга.

— Яшагим келяпти.

— Умринг бекор. Сени еганлар лаззат олмайди, — силкинади яна шох. У узилгиси келмай, ёнидаги соғ шафтолига урилиб «ичи куярди»: «Мен кетсам яйраб-яйраб семирасан-де, а».

Соғ шафтоли пичингни ўзига олмай мулоҳаза қилади:

— Сенинг ҳисобингга семирсам, йўқлигинг билинмас...

Касал шафтоли аросатда, жим. Буришиб бўзрайгани-бўзрайган. Меваларидан огоҳ боғбоннинг кўзи ниҳоят унга тушди. Қаттиқроқ силкитиб, тушириб юборди. Бундан банди қаттиқ соғ шафтолилар ҳам безовталанди.

Баъзилар бор: ўзи бўлмаганга яраша ўзгаларга ҳам йўл бермайди.

Ғани АБДУЛЛАЕВ,
боғбон.

«Ташгоркоопторг»

ШАХСИЙ ХЎЖАЛИКЛАРИДА ЕТИШТИРИЛГАН ОРТИҚЧА ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИК МАҲСУЛОТЛАРИНИ РЕАЛИЗАЦИЯ ҚИЛИШДА ГРАЖДАНЛАРГА ҚУЛАЙЛИК ЯРАТИШ МАҚСАДИДА

РЕСПУБЛИКА АҲОЛИСИГА ҚУЙИДАГИ ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИК МАҲСУЛОТЛАРИНИ: КАРТОШКА, ПИЁЗ, САРИМСОҚ ПИЁЗ, КАРАМ, БОДРИНГ, ПОМИДОР, БУЛҒОР ҚАЛАМПИРИ, КАБАЧКИ, ПАТИССОН, БАҚЛАЖОН, ОЛМА, НОК, ОЛХЎРИ, ЎРИК, ШАФТОЛИ, ЛИМОН, АНОР, УЗУМ, ОЛЧА, ГИЛОС, ҚУЛУПНАЙ, СМОРОДИНА, МАЛИНА, ҚОВУН, ТАРВУЗ, ОШҚОВОҚ ВА ҲОКАЗОЛАР, ШУНИНГДЕК ЧОРВАЧИЛИК МАҲСУЛОТЛАРИНИ ЧЕКЛАНМАГАН МИҚДОРДА ЎЗАРО КЕЛИШИЛГАН НАРХЛАРДА СОТИБ ОЛИШ ЮЗАСИДАН ШАРТНОМА ТУЗИШНИ ТАКЛИФ ҚИЛАДИ:

ТОПШИРИЛГАН ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИ ВА ЧОРВАЧИЛИК МАҲСУЛОТЛАРИ ЭВАЗИГА «ТАШГОРКООПТОРГ»НИНГ МАХСУС ТАШКИЛ ЭТИЛГАН МУҚОБИЛ САВДО МАГАЗИНЛАРИДАН АҲОЛИ ЎРТАСИДА ЭҲТИЁЖ КАТТА БЎЛГАН САНОАТ ТОВАРЛАРИНИ ХАРИД ҚИЛИШИНГИЗ МУМКИН.

«ТАШГОРКООПТОРГ» адреси: Тошкент-57, Жомий кўчаси, 5-уй. Телефонлар: 48-16-28, 48-19-20.

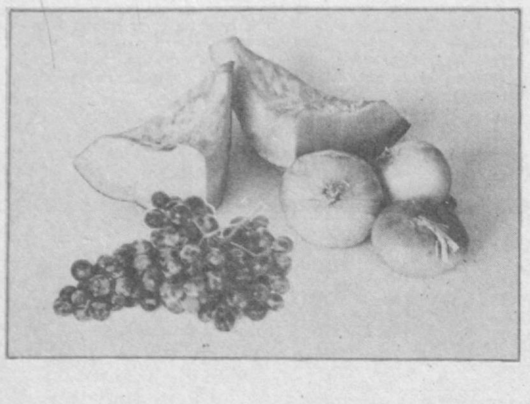

ТАЙЁРЛОВ ПУНКТЛАРИ;

Хўжалик ҳисобидаги 1-бирлашманики — Олой бозорида;

хўжалик ҳисобидаги 2-бирлашманики — Октябрь бозорида;

хўжалик ҳисобидаги 3-бирлашманики — Фарҳод бозорида;

хўжалик ҳисобидаги 4-бирлашманики — Қорасув бозорида.

«ТАШГОРКООПТОРГ»нинг савдо-харид базаси — Питомная кўчаси, 22-уй. Телефонлар: 90-49-81, 90-49-09.

МУҚОБИЛ САВДО МАГАЗИНЛАРИНИНГ АДРЕСИ:

2-магазин — Октябрь бозорида, 12-магазин — Олой бозорида.

«ТАШГОРКООПТОРГ» бошқармаси.

«Беларусь» таклиф қилади

«БЕЛАРУСЬ» МАКТАБ-МАГАЗИНИГА 8 ЁКИ 10-СИНФ МАЪЛУМОТИГА ЭГА, ТОШКЕНТ ШАҲРИДА ПРОПИСКАСИ БЎЛГАН 17-25 ЁШДАГИ ҚИЗЛАР КИРИШ ИМТИҲОНЛАРИСИЗ ҚАБУЛ ҚИЛИНАДИ.

ЎҚУВЧИЛАРГА ҲАР ОЙДА 52 СЎМДАН 63 СЎМГАЧА СТИПЕНДИЯ БЕРИЛАДИ. ЎҚИШ ВАҚТИ МЕҲНАТ СТАЖИГА ҚЎШИБ ҲИСОБЛАНАДИ,

ТАЪЛИМ ДАВОМИДА КЕЧКИ МАКТАБДА ШУҒУЛЛАНИШ ҲАМ МУМКИН.

МАКТАБ-МАГАЗИНГА ЎҚИШГА КИРИШ УЧУН ҚУЙИДАГИ ҲУЖЖАТЛАР ЗАРУР: директор номига ариза, шаҳодатнома ёки ўрта мактабни тугатганлиги тўғрисидаги гувоҳнома, мактаб ёки иш жойидан характеристика, икки дона 3х4 см. ҳажмида фотосурат.

МАШҒУЛОТЛАР ГРУППАЛАР ТЎЛИШИГА ҚАРАБ БОШЛАНАДИ.

Бизнинг адрес: Тошкент шаҳри, Луначарский шоссеси, 50. Метронинг «Максим Горький» станцияси, 17, 18-троллейбусларнинг «Партия мактаби» бекати. Телефон 67-57-45.

КУЙБИШЕВ РАЙОН ОЗИҚ-ОВҚАТ САВДОСИ БЎЛИМИ.

Биллур идишлар байрам дастурхонининг кўрки

БАЙРАМ ДАСТУРХОНИНИ БЕЗАБ ТУРГАН ШАФФОФ, ТОВЛАНИБ ТУРУВЧИ, ЖАРАНГДОР БИЛЛУР ИДИШЛАР ҚУВНОҚ, ТАНТАНАВОР МУҲИТ ВУЖУДГА КЕЛТИРАДИ, КАЙФИЯТИНГИЗНИ КЎТАРАДИ.

БАЙРАМ ДАСТУРХОНИНИ БЕЗАР ЭКАНСИЗ, БИР НАРСАНИ УНУТМАНГ: БИЛЛУР ИДИШЛАР СОПОЛГА НИСБАТАН НАФИС ЧИННИ ИДИШЛАР БИЛАН ЯХШИ УЙҒУНЛАШИБ КЕТАДИ. ШУ ТУФАЙЛИ ДАСТУРХОНГА БИРЙЎЛА ҲАМ СОПОЛ, ҲАМ БИЛЛУР ИДИШЛАРНИ ҚЎЙИШ ТАВСИЯ ЭТИЛМАЙДИ.

«ТАШХОЗТОРГ» МАГАЗИНЛАРИДАН ҚУЙИДАГИ БИЛЛУР ИДИШЛАРНИ ХАРИД ҚИЛИШИНГИЗ МУМКИН: КОНФЕТДОНЛАР, ГУЛ СОЛИНАДИГАН ВАЗАЛАР, РЮМКАЛАР, БОКАЛЛАР, ФУЖЕРЛАР, СТАКАНЛАР, САЛАТДОНЛАР, САВАТЧАЛАР ШУЛАР ЖУМЛАСИДАН.

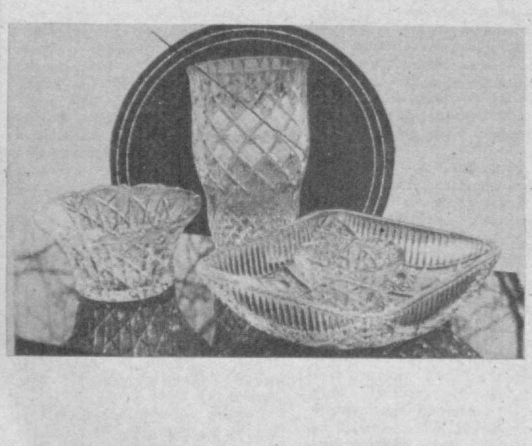

МАГАЗИНЛАРНИНГ АДРЕСИ;

25/3-Навоий кўчаси, «Дўстлик» ярмаркаси;

38-М. Горький проспекти, 73;

8-Қорасув массиви (савдо комплекси);

38/1-Морозов кўчаси, 25;

24-3-Шимолий-шарқ массиви, 2-уй;

7-Госпиталь бозори;

6-Энгельс кўчаси, 94;

30-Навоий кўчаси, «Дўстлик» ярмаркаси;

26-Чилонзор массиви, Қатортол кўчаси, 20-«а» квартал, 9-уй.

«ТАШХОЗТОРГ»

«Ором» фирма магазини таклиф қилади

ҚИБРАЙ ЧАНҚОВБОСДИ ИЧИМЛИКЛАР КОМБИНАТИГА ҚАРАШЛИ АНА ШУ МАГАЗИНДАН СИЗ ТОШКЕНТ МИНЕРАЛ СУВИ, ПЕПСИ-КОЛА ХАРИД ҚИЛИШИНГИЗ МУМКИН.

МАГАЗИН ҚОШИДА 0,5 ва 0,33 ЛИТР ҲАЖМДАГИ ШИША ИДИШЛАРНИ ҚАБУЛ ҚИЛУВЧИ ПУНКТ ИШЛАБ ТУРИБДИ.

Магазин соат 10.00 дан 19 гача очиқ, танаффус соат 14 дан 15 гача.

Бу ерга В. И. Ленин номли майдондан 153, Қорақамиш массивидан 152-маршрут автобусларида, М. Горький номидаги майдондан 156-автобусда бориш мумкин.

ҚИБРАЙ ЧАНҚОВБОСДИ ИЧИМЛИКЛАР КОМБИНАТИ.

«Союзторгреклама» Бутуниттифоқ бирлашмасининг Ўзбекистон агентлиги.

Серқуёш диёримизда Корея Халқ Демократик Республикаси кунлари давом этмоқда. Дўстона маданий тадбирларда қатнашиш учун Тошкентга келган КХДР Корейс — Совет дўстлиги жамиятининг делегацияси пойтахтимизнинг диққатга сазовор жойларини бориб кўрди, саноат корхоналарида бўлиб меҳнат коллективларида учрашувлар ўтказишди. Юқоридаги суратда ана шундай учрашувлардан бири акс эттирилган.

М. Назаров фотоси.

Спорт

Ундан умид катта

Залда тўпланган шахмат ишқибозларининг диққат эътибори фақатгина бир тахтага қадалган. Унда икки иқтидорли шахматчи ўзаро баҳслашарди. Сиртдан қараганда тахтадаги доналар жойлашуви ҳам, улар миқдори ҳам тенгдек, битимга бориб қолган. Уларнинг ўйинини диққат билан кузатиб турган тажрибали мастерлардан тортиб оддий ҳаваскорларгача шундай қарорга келиб қўйишган. Лекин натижа улар ўйлаганча бўлиб чиқмади. Наталья кутилмаганда қалтис юриш қилди. Бу мусобақа ҳакамини ҳам, шахмат шинавандаларини ҳам бир зум ҳайратга солиб қўйди. У эса одатдагидек бамайлихотир ўйинни давом эттираверди. Ўйин давомида Наталья бироз ўйга толган бўлди-да сўнг яна бир «жумбоқ»ли юриш қилиб ўрнидан турди. Аслида бу навбатдаги «тузоқ» эди.

Биз ҳикоя қилаётган шахматчи қиз В. И. Ленин номидаги Тошкент Давлат университети рус филологияси факультети учинчи курс студенти Наталья Зининадир. У илк сабоқни онаси, биринчи разрядли шахматчи Галина Николаевнадан олди. Шахматга бўлган муҳаббат Натальянинг қалбидан мустаҳкам ўрин олди. У бўш пайтларини соатлаб тахта устида ўтказар, ўзига қийин туюлган вариантларни қайта-қайта таҳлил қиларди. Бу ҳаракатлар тез орада ўз натижасини кўрсатди. Тиришқоқ қиз онаси билан бўлган тахта устидаги баҳсларда юта бошлади. Бу унинг биринчи жиддий ғалабаси эди. Маҳорати анча етилгач у СССР спорт мастери Владимир Егин раҳбарлигида изланишни давом эттирди. Тажрибали тренер ҳам қиздаги қобилиятни кўриб, у билан алоҳида шуғуллана бошлади. Устоз ўгитлари зое кетмади. Наталья икки марта қаторасига республика чемпиони бўлди.

Эндиликда у иттифоқ миқёсидаги турнирларда ҳам муваффақиятли қатнашиб келмоқда. Айниқса, ўтган йилнинг охирларида Сочида ўтказилган «Динамо» марказий Совети биринчилигида жуда яхши қатнашди. Наталья мазкур мусобақада халқаро гроссмейстерлардан Татьяна Затуловская ҳамда Наталья Титоренколарни мағлубиятга учратди. Ольга Игнатьева билан бўлган «жанг»да эса дурангга эришди. Пировардида умидли ёш шахматчи 8 очко жамғариб фахрли иккинчи ўринга кўтарилди.

СССР спорт мастерлигига номзод Наталья Зинина ҳар бир соатдан унумли фойдаланишга ҳаракат қилиб тинмай изланмоқда. У шахмат назариясини ҳам баравар ўрганяпти. Бўш вақтларида эса дугоналари Мавжуда Ҳамроқулова, Ольга Ким, Инга Сафаргалиева, Ирода Қаюмовалар билан ўйналган партияларни биргаликда таҳлил қиладилар, муаммоли жойларида қизғин баҳслашиб, тахтанинг сирли жумбоқларини ечишга ҳаракат қиладилар.

Ҳа, иқтидорли шахматчи Наталья Зинина доимо изланишда. Изланган, меҳнат қилган киши эса ҳеч қачон кам бўлмайди. Ўйлаймизки у ҳали бундан ҳам яхши ўйинлар кўрсатиб мухлислар эътиборини янада кўпроқ қозонади ва Ўзбекистон шахмат мактабининг обрўсини бир поғона кўтаради. Ундан умид катта.

Рустам ЁВҚОЧЕВ,
шахмат бўйича республика тоифасидаги судья.

Тошкентликлар ғолиб

Тошкентдаги «Пахтакор» Марказий стадионида енгил атлетика бўйича 1973-1974 йилларда туғилган қизлар ва ўсмирлар ўртасида Ўзбекистон касаба союзлари республика Совети кўнгилли физкультура ва спорт жамияти шахсий команда биринчилиги бўлиб ўтди. Мусобақада ҚҚАССР ва Хоразм областларидан ташқари бошқа областлардан келган спортчилар, шунингдек шаҳримиздан Тошкент-1 ва Тошкент-2 командалари иштирок этишди. 237 енгил атлетикачидан иборат 13 команда аъзолари икки группага бўлинган ҳолда ғолиблик учун кураш олиб боришди.

Беллашувнинг биринчи кунинданоқ кураш қизғин тус олди. Тўқмоқ улоқтириш баҳсида жиззахлик Олег Фокин 55 метр 90 сантиметр натижа кўрсатди ва биринчи ўринни эгаллади. Қизлар ўртасида баландликка сакрашда эса ҳеч ким Ната Ешчёркинага бас келолмади. У 168 сантиметр баландликдан ошиб ўтди. Ядро ирғитишда эса чирчиқлик Оксана Плотникова (12 метр 16 сантиметр) ғолиб чиқди.

Шу куни тошкентлик Давид Бучков 100 метрга югуриш бўйича Ўзбекистоннинг янги рекордини ўрнатди. У мазкур масофани 10,7 секундда босиб ўтди.

Мусобақанинг иккинчи куни янада қизиқарли ўтди. 200 метрга югуришда ҳам яна Д. Бучков биринчи бўлди. Қизлар ўртасида эса тошкентлик Ирина Пивень муваффақият қозонди. 1500 метр масофага тўсиқлар оша югуришда қўқонлик Алексей Баронин маррага биринчи бўлиб етиб келди. У мазкур масофани 4 минут 45,2 секундда босиб ўтиб республика рекордини янгилади. Шундай қилиб, умумий натижага кўра 17833 очко тўплаган Тошкент-1 командаси биринчи группада ғолиб чиқди. Иккинчи ўринни Фарғона (13526 очко), учинчи ўринни Тошкент-2 (13409) вакиллари эгаллашди.

Б. РАВШАНОВ.

СУРАТЛАРДА: югуриш ва узунликка сакраш мусобақаларидан лавҳалар.

Б. Натанилов фотолари.

Редактор
Т. М. ҚОЗОҚБОЕВ.

ШАҲАРЛАРАРО АВТОМАТ ТЕЛЕФОН АЛОҚАСИДАН ФОЙДАЛАНУВЧИ ТОШКЕНТ ШАҲАР ТЕЛЕФОН СТАНЦИЯСИ АБОНЕНТЛАРИ

диққатига!

Абонентларга автомат телефон алоқасининг янги йўналишлари хизмат кўрсата бошлайди.

Йўналишларнинг номи	Код	Справкалар бюроси
Ижевск	31412	223881
Тюмень	34522	22096
ШАҲАРЛАР ВА ОБЛАСТЛАРНИНГ РАЙОН МАРКАЗЛАРИ		
ГОРЬКИЙ ОБЛАСТИ:		
Навашино	83171	22222
Сергач	83191	—
КИЕВ ОБЛАСТИ:		
Борисполь	04495	55599
Макаров	04478	51332
ЛЕНИНГРАД ОБЛАСТИ:		
Кириши	81268	23456
ТЮМЕН ОБЛАСТИ:		
Голишманово	34546	22595
Заводоуковск	34542	23204
Нижневартовск	34566	35333
Тобольск	34511	23333
Ханти-Мансийск	34571	22899
Ялуторовск	34535	22160
УДМУРДИСТОН АССР;		
Алнаши	34150	—
Балезино	34166	—
Вавож	34155	—
Воткинск	34145	22262
Глазов	34141	72999
Игра	34134	21138
Каракулино	34132	—
Киясово	34133	—
Красногорское	34164	—
Можга	34139	21600
Сарапул	34147	21509
Селти	34159	—
Сюмси	34152	—
Ува	34130	—
Шаркан	34136	—
Юкаменское	34161	—
Якшур-Бодья	34162	—

ТОШКЕНТ ТЕЛЕГРАФ-ТЕЛЕФОН СТАНЦИЯСИ.

УЙЛАРИ ПЕЧЬ ЁҚИБ ИСИТИЛАДИГАН ҲАМШАҲАРЛАРИМИЗ ДИҚҚАТИГА!

Қулайликлардан фойдаланинг!

АҲОЛИНИ КЎМИР БИЛАН ТЎЛА ТАЪМИНЛАШ ВА УНИ ЎЗ ВАҚТИДА ЕТКАЗИБ БЕРИШ МАҚСАДИДА ШАҲАР РАЙОНЛАРИ ҚУЙИДАГИ ЁНИЛҒИ ОМБОРЛАРИГА БИРИКТИРИБ ҚЎЙИЛГАН:

1-ЁҚИЛҒИ ОМБОРИ (Ипподром кўчаси, 2-проезд, 58-уй, телефон 91-39-85) **Ленин, Куйбишев, Ҳамза, Фрунзе районларига ҳамда Октябрь районининг бир қисмига** (Навоий ва Уйғур кўчаларининг тоқ томонлари, уларга туташ кўчалар, торкўчалар, тупиклар) **хизмат кўрсатади.**

2-ЁҚИЛҒИ ОМБОРИ (Уста Ширин кўчаси, 136, телефон 48-25-62) **Собир Раҳимов, Киров районларига ва Октябрь районининг бир қисмига** (Навоий ва Уйғур кўчаларининг жуфт томонлари ҳамда уларга туташ кўчалар, торкўчалар, тупиклар) **хизмат кўрсатади.**

3-ЁҚИЛҒИ ОМБОРИ (Сергели массиви, Жанубий саноат зонаси, телефон 58-96-38) **Сергели, Акмал Икромов ва Чилонзор районларига хизмат кўрсатади.**

«ТАШТОПЛЕССТРОЙТОРГ»

ТОШКЕНТЛИКЛАР ДИҚҚАТИГА!

ТОШКЕНТ АГРЕГАТ ЗАВОДИ

ЯҚИНДА ЯНА ТУРЛИ МОДЕЛДАГИ ЕНГИЛ АВТОМОБИЛЛАР УЧУН ГАРАЖЛАР, ДЕРАЗА ВА БАЛКОН ОЙНАЛАРИ УЧУН ТЎСИҚ-ПАНЖАРАЛАР, ЧОЙХОНА ВА АЙВОНЛАР УЧУН СТОЛЛАР, ДАРВОЗА ВА ЭШИКЛАР ТАЙЁРЛАШГА КИРИШДИ. БАРЧА БУЮМЛАР МЕТАЛЛДАН ТАЙЁРЛАНАДИ.

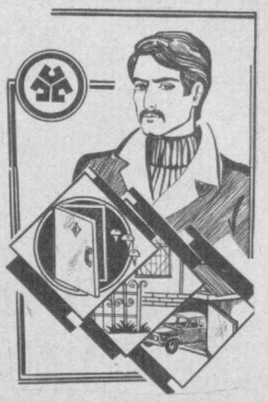

Адрес: Тошкент шаҳри, Уста-Ширин кўчаси, 117-уй. (7, 10-троллейбуслар; 48, 56-автобусларнинг «Агрегат заводи» бекати). Телефон: 48-95-16.

ТОШКЕНТ АГРЕГАТ ЗАВОДИ (телефон 48-18-10).

«Союзторгреклама» Бутуниттифоқ бирлашмасининг Ўзбекистон агентлиги.

Тошкент шаҳар Совети ижроия комитети савдо Бош бошқармасининг

«ЁШЛИК» МАКТАБ-МАГАЗИНИ

Контролёр-кассир тайёрлаш бўйича

6 ОЙЛИК КУРСЛАРГА

ВА

озиқ-овқат молларининг кичик сотувчиларини тайёрлайдиган

4 ОЙЛИК КУРСЛАРГА

Қабул эълон қилади

КУРСЛАРГА 16 ЁШДАН 25 ЁШГАЧА БЎЛГАН, 8 — 10-СИНФ ҲАЖМИДА МАЪЛУМОТЛИ, ТОШКЕНТ ШАҲРИДА ПРОПИСКАДА ТУРУВЧИ ҚИЗЛАР КИРИШ ИМТИҲОНЛАРИСИЗ ҚАБУЛ ҚИЛИНАДИЛАР.

Айни вақтда кишиларнинг ёшидан қатъий назар кассирлар тайёрлайдиган бир ойлик курсларга ҳам тингловчилар қабул қилинади.

Ўқувчиларга ойига 50 сўмдан 64 сўмгача стипендия берилади.

ЎҚИШ ДАВРИ МЕҲНАТ СТАЖИГА ҚЎШИБ ҲИСОБЛАНАДИ.

Ўқувчилар айни бир вақтда кечки мактаб ёки савдо техникумида ўқишни давом эттиришлари мумкин.

Мактаб-магазинни битириб чиққанлар шаҳардаги йирик магазинларга ишга юбориладилар ва уларга имтиёзли шартлар билан совет савдоси техникумининг кечки бўлимига ўқишга киришлари учун имконият яратилади.

ЎҚИШ ЎЗБЕК ВА РУС ТИЛЛАРИДА ОЛИБ БОРИЛАДИ.

Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳри, Кафанов кўчаси, 65-уй (1, 3, 5, 8, 9, 10, 24, 26-трамвайлар; 2, 3, 32, 22, 55, 80-автобусларнинг «Госпиталь бозори» бекати.

Театр

НАВОИЙ НОМИДАГИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК КАТТА ТЕАТРИДА — 19/IV да **Борис Годунов,** 20/IV да Тошкент давлат консерваторияси опера студиясининг спектакли — **Севилья сартароши,** 21/IV да **Хива ордени.**

МУҚИМИЙ НОМИДАГИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ МУЗИКАЛИ ТЕАТРИДА — 19/IV да **Акаука совчилар,** 20/IV да **Шайтон ва муридлар.**

Кино

19 АПРЕЛДА

БАДИИЙ ФИЛЬМЛАР:

Восток — «ИЗТОПАР» (жуфт соатларда).

Лисунов номли — «ҚЎЛГА ОЛИШ», «ШАХСИЙ СОҚЧИ» (17, 20.00).

20 АПРЕЛДА

БАДИИЙ ФИЛЬМЛАР:

Восток—«ИЗТОПАР» (жуфт соатларда).

Лисунов номли — «ҚЎЛГА ОЛИШ», «ШАХСИЙ СОҚЧИ» (11, 14, 17, 20.00).

Искра — «БИР МАРОТАБА (11, 14, 17, 20.00).

АВТОМАТ-ЖАВОБ БЕРУВЧИ ТЕЛЕФОНЛАР:

Санъат саройи — 44-21-44, 44-21-34, 44-21-74.

Чайка — 77-06-20.

Тошкент Советининг 50 йиллиги — 78-47-25.

Қозоғистон — 35-24-92.

Ватан — 74-30-38.

Восток — 92-14-61.

Дружба — 67-96-15.

Шаҳар кинотеатрларида хизмат кўрсатиш маданиятини яхшилашга оид таклиф ва истакларингиз билан Кинолаштириш бошқармасига 33-37-11 телефони бўйича мурожаат қилинсин. Репертуардаги ўзгаришлар тўғрисида кинотеатрлардан тўлиқ маълумот олишингиз мумкин.

Цирк

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА — **«Ҳинд ва Африка филлари» аттракционининг гастроллари** (19.30).

АБДУЛЛА ҚАҲҲОР НОМИДАГИ РЕСПУБЛИКА САТИРА ТЕАТРИНИНГ

РЕПЕРТУАР ПЛАНИ

19 апрелда «ТОБУТДАН ТОВУШ»

20 апрелда «НАСРИДДИН АФАНДИ ВА АЗРОИЛ»

21 апрелда «САБИЛ ҚОЛДИ»

Спектакллар Ҳамза номидаги ўзбек давлат академик драма театри биносида соат 19.30 да бошланади.

Билетлар сотилмоқда.

«ПАХТАКОР»

МАРКАЗИЙ

СТАДИОНИДА

22 апрель соат 19.00 да

«ПАХТАКОР» (Тошкент) — «РАФ» (Елгава)

командалари ўртасида

футбол бўйича ўртоқлик учрашуви

Танаффус вақтида спортбуюм лотереяси ўйналади (лотерея билетларининг серия номерлари 120001 дан 140000 гача).

Билетлар сотилмоқда.

Куйбишев районидаги

241-МАКТАБ

экстернлар учун тўлиқсиз ўрта ва ўрта мактаблар программаси асосида ўзбек тилида КУЙБИШЕВ, КИРОВ ва ҲАМЗА районлари учун

ИМТИҲОНЛАР ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

ЭКСТЕРНАТ ТАРТИБИДА ИМТИҲОН ТОПШИРИШ УЧУН ТЎЛИҚСИЗ ЎРТА МАКТАБ КУРСИ БЎЙИЧА 16 ЁШДАН КАМ БЎЛМАГАН, ЎРТА МАКТАБ КУРСИ БЎЙИЧА 18 ЁШДАН КАМ БЎЛМАГАНЛАР КИРИТИЛАДИ.

АРИЗАЛАР 1988 ЙИЛ 25 МАЙГАЧА ҚАБУЛ ҚИЛИНАДИ.

Адрес: 700077, Тошкент шаҳри, Национальная кўчаси, 1-уй. Телефон: 67-28-18.

ТОШКЕНТ оқшоми

Ўзбек ва рус тилларида мустақил равишда нашр этилади.

«Тошкент оқшоми»

(«Вечерний Ташкент») — орган Ташкентского горкома Компартии Узбекистана и городского Совета народных депутатов.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. Тошкент шаҳри.

РЕДАКЦИЯ АДРЕСИ: 700083, Тошкент, Ленинград кўчаси, 32.

ТЕЛЕФОНЛАР: бўлимлар: партия турмуши ва пропаганда — 32-54-19; совет қурилиши ва халқ контроли — 32-54-34; саноат, транспорт ва алоқа — 33-08-74, 32-57-84; шаҳар хўжалиги, савдо ва маиший хизмат — 32-55-39, капитал қурилиши — 32-58-85; фан ва ўқув юртлари — 32-53-10; физкультура ва спорт, ҳарбий-ватанпарварлик тарбияси — 32-55-32; маданият — 32-53-83; ахборот — 33-28-95; хатлар ва оммавий ишлар —33-29-70; иллюстрация — 32-55-37; жамоатчилик редакцияси — 33-99-42, 32-53-66; «Ташкентская неделя» рекламалар иловаси — 32-56-84; эълонлар — 33-81-42.

Р. — 12699. Якшанбадан ташқари ҳар куни чиқади. Ички саҳифаларга 19.30 да қўл қўйилган. (График бўйича 17.00 да қўл қўйилиши лозим).

А. — 2101. Тиражи — 107.280.

64690. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10.